

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις
Της Διαφθοράς, του Οικονομικού και του Οργανωμένου Εγκλήματος

Διπλωματική Εργασία:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΤΣΕΛΜΕΤΑ ΑΝΝΑ

(Α.Μ. 507217)

Επιβλέπων Καθηγητής: ΧΛΟΥΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αθήνα, Φεβρουάριος 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Άννας Τσελμέτα που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο/η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του/της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του/της συγγραφέα/δημιουργού. Ο/Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Χλούπη Γεώργιο, διότι χωρίς την καθοδήγησή του δεν θα ήταν δυνατή η διεκπεραίωση της. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις χρήσιμες γνώσεις και τα εργαλεία μάθησης που μου παρείχαν σε όλη την πορεία της φοίτησής μου.

Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω τη διπλωματική αυτή στην οικογένειά μου, την Ιωάννα, την Γιώτα, την Μέλπω και τον σύντροφό μου για την συμπαράσταση και τη στήριξή τους σε κάθε μου βήμα.

Περίληψη

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ή ξέπλυμα βρόμικου χρήματος) αποτελεί μορφή αδικήματος, άμεσα συνδεδεμένο με άλλες μορφές σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, ακόμα και με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εστιάζοντας στη νομιμοποίηση μέσω του τραπεζικού τομέα. Παρουσιάζονται μέθοδοι νομιμοποίησης εσόδων μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και η ισχύουσα νομοθεσία. Επιπλέον, περιγράφονται συγκεκριμένες μελέτες περιπτώσεων.

Abstract

Money laundering is an offence, often directly linked to other forms of serious and organized crime, even to the financing of terrorism. The present thesis addresses the issue of money laundering, focusing on money laundering through the banking sector and financial institutions. Methods of money laundering through financial institutions are presented, as well as the relevant legislation. In addition, specific case studies are described.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	1
Περίληψη	2
Abstract.....	3
Περιεχόμενα	4
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή	6
Σκοπός και αναγκαιότητα της εργασίας.....	8
Κεφάλαιο 2. Τρόποι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	10
2.1. Εισαγωγικά στοιχεία	10
2.2. Φοροδιαφυγή και Φορολογικές απάτες.....	10
2.3. Εταιρείες βιτρίνα και φορολογικοί παράδεισοι	11
2.4. Παραποίηση λογιστικών εγγράφων	12
2.5. Ξέπλυμα Χρήματος μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών	13
2.6. Ξέπλυμα χρήματος μέσω ασφαλιστικών εταιρειών	14
2.7. Ξέπλυμα μαύρου χρήματος και οργανωμένο έγκλημα	14
Κεφάλαιο 3. Νομιμοποίηση εσόδων και τραπεζικός τομέας	17
3.1. Ηλεκτρονικές μεταφορές.....	17
3.2. Απομακρυσμένη κατάθεση επιταγών.....	18
3.3. Ανταπόκριση Τραπεζών	19
3.4. Λογαριασμοί πλάγιας πρόσβασης.....	20
3.5. Ιδιωτική τραπεζική.....	22
3.6. Ξέπλυμα Χρήματος μέσω Κατατμημένων Ρευστών Διαθεσίμων.....	22
3.7. «Μικρο-κατάτμηση»	23
3.8. Πιστωτικές ενώσεις.....	24
3.9. Βιομηχανία Πιστωτικών Καρτών	25
Κεφάλαιο 4. Νομικό πλαίσιο	26
4.1. Εισαγωγικά στοιχεία	26
4.2. Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1673/2018)	26
4.3. Ελληνική Νομοθεσία	28
4.4. Υποχρεώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων.....	29
4.5. Περιορισμοί του δικηγορικού απόρρητου στο ξέπλυμα χρήματος.....	34

Κεφάλαιο 5. Εντοπισμός ξεπλύματος βρόμικου χρήματος στα τραπεζικά ιδρύματα.....	37
5.1. Αρχή Λειτουργίας.....	37
5.2. Εφαρμογή συστημάτων ανίχνευσης – μελέτη περίπτωσης	39
6.1. Το σκάνδαλο της Danske Bank	42
6.2. Internationale Nederlanden Groep (ING) Bank.....	43
6.3. Deutsche Bank	44
6.4. Ξέπλυμα χρήματος μέσω τραπεζικών συναλλαγών στο Ντουμπάι	45
Συμπεράσματα.....	48
Βιβλιογραφία.....	49

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

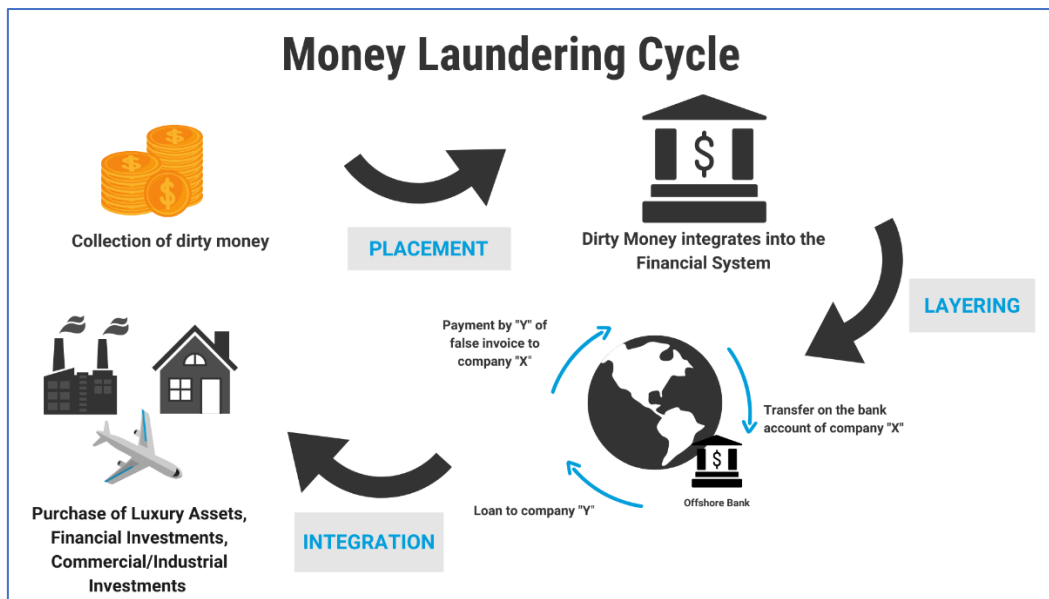
Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες νοείται ως μια σειρά πράξεων μέσω των οποίων αποκρύπτεται η προέλευση χρηματικών εσόδων, τα οποία όμως εμφανίζονται αργότερα με τέτοιο τρόπο ώστε να μοιάζουν νόμιμα. Η διαδικασία αυτή είναι επίσης γνωστή ως ξέπλυμα χρήματος και λαμβάνει διάφορες μορφές (Κάτσιος, 1998).

Το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί μορφή αδικήματος, αλλά συνδέεται επίσης στενά με άλλες μορφές σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, ακόμα και με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Εκτός τα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος, μεμονωμένοι πολίτες ξεπλένουν χρήματα παρέχοντας υπηρεσίες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες για λογαριασμό τρίτων ως βασική τους δραστηριότητα. Η κλίμακα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, αλλά θεωρείται ότι κυμαίνεται σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με έρευνες του ΟΗΕ, εκτιμάται ότι ξεπλένεται κάθε χρόνο μεταξύ 2 και 5% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Αυτό αντιστοιχεί σε ποσό από 715 δισεκατομμύρια ευρώ ως και 1,87 τρισεκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο (EUROPOL, 2022).

Το δίκτυο του οργανωμένου εγκλήματος έχει ένα κοινό στοιχείο, το οποίο είναι το οικονομικό κίνητρο. Η περιουσιακή ενίσχυση των ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος πραγματοποιείται μέσω διαφορετικών συστημάτων και στη συνέχεια διοχετεύεται στη νόμιμη οικονομία. Αν ανιχνευτούν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία τότε μπορούν να εντοπιστούν και οι ομάδες του δικτύου αυτού.

Το ξέπλυμα χρήματος αναφέρεται στο άρθρο 3.1 της Σύμβασης του ΟΗΕ της Βιέννης του 1988 που περιγράφει το ξέπλυμα χρήματος ως: «η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, γνωρίζοντας ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από οποιοδήποτε αδίκημα, με σκοπό την απόκρυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή την παροχή βοήθειας σε οποιοδήποτε άτομο που εμπλέκεται σε τέτοιου είδους αδικήματα για να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του» (United Nations Office on Drugs and Crime, 2019). Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος είναι μια διαδικασία που ακολουθεί συνήθως τρία στάδια για να απελευθερώσει στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα τα κεφάλαια που ξεπλύθηκαν:

- i. Placement - Τοποθέτηση (μεταφορά των κεφαλαίων που είναι συνδεδεμένα με το έγκλημα)
- ii. Layering - Στρωματοποίηση (δηλαδή «μεταμφίεση» της προέλευσης)
- iii. Integration - Ένταξη (διάθεση των χρημάτων φαινομενικά από νόμιμες πηγές)

Σχήμα 1. Αναπαράσταση του κύκλου ξεπλύματος μαύρου χρήματος (Πηγή:

<https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>)

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι γνωστό διεθνώς εδώ και πολλούς αιώνες, αν και έπαιρνε πάντα διαφορετικές μορφές. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ το ζήτημα του ξεπλύματος αντιμετωπίστηκε ως θέμα φοροδιαφυγής χωρίς πρόβλεψη ειδική ποινικής νομοθεσίας. Χαρακτηριστική υπόθεση ήταν η καταδίκη του Al Capone (1932) μόνο για το αδίκημα της φοροδιαφυγής. Το πρώτο βήμα για την ποινικοποίηση του φαινομένου του ξεπλύματος στις ΗΠΑ γίνεται με το Νόμο Bank Secrecy Act (1970) με τη θέσπιση υποχρεώσεων των τραπεζικών υπαλλήλων, οι οποίοι ήταν πια υποχρεωμένοι να καταγγέλλουν συναλλαγές άνω των \$10.000. Ωστόσο, το 1989 θεσπίζεται νόμος ειδικός για τον έλεγχο στο ξέπλυμα χρήματος που καλύπτει ευρύ φάσμα περιπτώσεων (Ναμίας, 2007).

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί παμπάλαιο έγκλημα, το οποίο συνήθως συνδέεται με επιμέρους αδικήματα του οργανωμένου εγκλήματος που αποφέρουν τεράστια κέρδη σε μετρητά. Η προσφάτως δημοσιευμένη έκθεση της FATF τονίζει ότι ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου, πολλές χώρες εξακολουθούν να παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά ξεπλύματος χρήματος. Οι δυσκολίες διερεύνησης των υποθέσεων έγκεινται κυρίως στη διερεύνηση και δίωξη διασυνωριακών υποθέσεων υψηλού προφίλ και στην αποτροπή της χρήσης ανωνύμων εταιρειών και καταπιστευμάτων για παράνομους σκοπούς.

Η ίδρυση της FATF, το 1989, είχε ως σκοπό να δημιουργήσει διασυνωριακή συνεργασία για την καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών και της χρήσης τραπεζικών συστημάτων για το ξέπλυμα

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

χρήματος. Ένα χρόνο μετά τη δημιουργία της, η FATF παρουσίασε τις 40 συστάσεις της που πρέπει να υιοθετηθούν από χώρες στην προσπάθειά τους να οικοδομήσουν ένα αυστηρό διεθνές καθεστώς κατά του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Χρόνια αργότερα, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και η τεχνολογική πολυπλοκότητα συνέβαλαν ως απειλή για την ακεραιότητα των παγκόσμιων τραπεζικών συστημάτων, με αποτέλεσμα η FATF να επεκτείνει την αρχική της εντολή προσθέτοντας την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στους ρόλους της.

Στη διάρκεια του αιώνα μας, παρατηρείται ταχεία πρόοδος της τεχνολογίας και της εμφάνισης εξαιρετικά εξελιγμένου λογισμικού, τα οποία έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις τραπεζικές και άλλες διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Αυτή η γρήγορη επανάσταση στο τραπεζικό σύστημα φαίνεται να εγκυμονεί εξίσου πιο σύνθετους κινδύνους στα παγκόσμια τραπεζικά συστήματα διευκολύνοντας τις δραστηριότητες νομιμοποιητών παράνομων εσόδων.

Σκοπός και αναγκαιότητα της εργασίας

Η εργασία με τίτλο «*Νομιμοποίηση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες και Τραπεζικός Τομέας*» θα εκπονηθεί στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «*Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις της Διαφθοράς του Οικονομικού και του Οργανωμένου Εγκλήματος*».

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θεωρείται η τεχνική μέσω της οποίας άτομα προσπαθούν να αποκρύψουν την αληθινή προέλευση των εσόδων, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται και πάρα πολλά πεδία της πολιτικής και οικονομικής ζωής μιας χώρας. Στην εργασία θα παρουσιάζονται και θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τις βασικές μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σχετιζόμενες με το τραπεζικό σύστημα. Το θέμα του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο. Ο τραπεζικός τομέας ήταν ανέκαθεν ευάλωτος στο ξέπλυμα χρήματος. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια με την επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών σε όλα τα πεδία, το πρόβλημα της νομιμοποίησης εσόδων έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν τα κυριότερα εθνικά και ευρωπαϊκά νομοθετικά στοιχεία που διέπουν την πρόληψη και αντιμετώπιση του ζητήματος. Τέλος, θα καταγραφούν ορισμένες μελέτες περιπτώσεων.

Το παρόν θέμα επιλέχθηκε λόγω της εργασιακής εμπειρίας της φοιτήτριας στον τομέα του τραπεζικού συστήματος. Η πολυετής πείρα αυτής καθώς και οι περιπτώσεις υποθέσεων απάτης, ξεπλύματος

Τσελέμετα Άννα, *«Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας»*

χρήματος και νομιμοποίησης εσόδων που έχει αντιμετωπίσει στον κλάδο, σε συνδυασμό με την εργασία αποσκοπούν σε μια πιο συστηματική και οργανωμένη παρουσίαση του ζητήματος. Ωστε, ο καθένας που θα διαβάσει το θέμα αυτό να μπορέσει να κατανοήσει πως λειτουργεί το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος και η νομιμοποίηση των εισοδημάτων από παράνομες δραστηριότητες και ποιες προσπάθειες γίνονται από το νομοθετικό και τον τραπεζικό κλάδο.

Κεφάλαιο 2. Τρόποι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

2.1. Εισαγωγικά στοιχεία

Το ξέπλυμα χρήματος θεωρείται άμεση απειλή για τη δημόσια ασφάλεια (Jäger, 2015). Διευκολύνει το οργανωμένο έγκλημα ενσωματώνοντας περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν παράνομα στη νόμιμη οικονομία (Mitsch, 2015). Ωστόσο, το ξέπλυμα χρήματος δε θεωρούνταν ποινικό αδίκημα μέχρι πριν κάποιες δεκαετίες (Sharman, 2008), παρόλο που η ύπαρξή του εντοπίζεται από τότε που διακινείται το χρήμα.

Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος θεωρήθηκε ως υποπροϊόν εγκληματικών δραστηριοτήτων (Argentiero et al., 2008) που εκδηλώνεται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ωστόσο, τα αρχικά μέτρα που ελήφθησαν για την αποτροπή του ξεπλύματος χρήματος δεν είχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν έχουν πρόσβαση στα διακινούμενα κεφάλαια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει ένας σαφής νομικός ορισμός του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, διαφέρουν ανά χώρα, αν και σχεδόν όλοι οι ορισμοί περιλαμβάνουν την απόκρυψη, μετακίνηση ή επένδυση κεφαλαίων που αποκτήθηκαν παράνομα (Morris-Cotterill, 2001).

2.2. Φοροδιαφυγή και Φορολογικές απάτες

Το ξέπλυμα χρήματος συνδέεται άμεσα με φορολογικές απάτες μέσω του τραπεζικού συστήματος. Για να γίνει κατανοητή η σύνδεση, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι φορολογικές απάτες μπορούν να θεωρηθούν ως «βασικό αδίκημα» (predicate offence). Καθώς το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος προϋποθέτει εγκληματική ενέργεια, το βασικό έγκλημα είναι το έγκλημα που δημιουργεί τα έσοδα. Αν και το πρώτο βασικό αδίκημα ήταν η διακίνηση ναρκωτικών, στα μέσα της δεκαετίας του '90, προέκυψε η ανάγκη να διευρυνθεί ο όρος, ο οποίος τελικά επεκτάθηκε και στη συμπερίληψη των φορολογικών αδικημάτων.

Η σύνδεση μιας φορολογικής απάτης με ξέπλυμα χρήματος είναι πολλές φορές δύσκολη διαδικασία, ειδικά όταν εμπλέκονται περισσότερες από μια χώρες. Τα φορολογικά αδικήματα δε διαδραματίζονται στα όρια μιας χώρας (Belle, 2003) Οι λόγοι για τους οποίους καθυστέρησαν τόσο πολύ να θεωρηθούν

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

τα φορολογικά αδικήματα ως βασικό έγκλημα είναι πολλοί, και περιλαμβάνουν την έλλειψη πολιτικής συμφωνίας για το θέμα προς το συμφέρον του τραπεζικού τομέα και την αντίθεση πολλών νομικών.

Έχει αναγνωρισθεί, σαφώς, ότι υπάρχει επικάλυψη μεταξύ της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Και τα δύο εγκλήματα συχνά διαπράττονται ταυτόχρονα και συχνά βασίζονται σε παρόμοιες τεχνικές (π.χ. εταιρείες βιτρίνα / παραποιημένα αρχεία). Ακόμη, τόσο στη φοροδιαφυγή όσο και στο ξέπλυμα χρήματος συνήθως αξιοποιούν «φορολογικούς παραδείσους», στους οποίους υπολογίζεται ότι περιέχεται το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ (Alstadsaeter, Johannesen, & Zucman, 2018). Δεδομένης της αλληλένδετης φύσης της φοροδιαφυγής και ξεπλύματος χρήματος, αποτελεί συχνή τακτική η νομική δράση με επιβολή και των δύο κατηγοριών (καθώς και απάτης).

Πριν από περίπου 20 χρόνια παρατηρήθηκε ότι τα συστήματα καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικά για την αποτροπή της φοροδιαφυγής. Έτσι προέκυψε η σύνδεση των δυο πράξεων. Το 2012, η FATF προσέθεσε τη φοροδιαφυγή ως βασικό έγκλημα για το ξέπλυμα χρήματος. Η αναθεώρηση ήταν αξιοσημείωτη για την τοποθέτηση της φοροδιαφυγής στην ίδια βαθμίδα με το εμπόριο όπλων, διακίνηση ναρκωτικών, σεξουαλική εκμετάλλευση και άλλα σοβαρά αδικήματα. Ο στόχος της FATF ήταν σαφής: ο χαρακτηρισμός της φοροδιαφυγής ως βασικό αδίκημα για το ξέπλυμα χρήματος βελτιώνει τις συνθήκες για τις ρυθμιστικές αρχές να καταπολεμήσουν ανάλογα εγκλήματα (Kemsley, Kemsley, & Morgan, 2022).

2.3. Εταιρείες βιτρίνα και φορολογικοί παράδεισοι

Οι εταιρείες βιτρίνα είναι εταιρείες που υπάρχουν μόνο στα χαρτιά. Δεν έχουν ενεργές επιχειρηματικές δραστηριότητες ή σημαντικά περιουσιακά στοιχεία. Αν και τέτοιες εταιρείες δεν είναι πάντα παράνομες, χρησιμοποιούνται για παράνομους σκοπούς, όπως φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και ξέπλυμα βρόμικου χρήματος (Buchanan, 2004). Ορισμένα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις εταιρείες-βιτρίνα είναι τα εξής:

- Δεν ασκούν σχεδόν καμία οικονομική δραστηριότητα.
- Δεν παράγουν αγαθά ούτε παρέχουν καμία υπηρεσία.
- Χρησιμοποιούνται κυρίως για την πραγματοποίηση συναλλαγών, διευκολύνοντας τη διασυνοριακή μεταφορά χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων.

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- Οι τραπεζικές τους συναλλαγές συχνά δεν έχουν οικονομική λογική. Παρατηρούνται συναλλαγές υψηλής αξίας που δεν έχουν καμία σχέση με τις λειτουργίες της επιχείρησης.
- Έχουν περιουσιακά στοιχεία μόνο στα χαρτιά.
- Δεν υπάρχει κανένα πρόσωπο στις καταχωρημένες διευθύνσεις τους.

Φορολογικός παράδεισος θεωρείται μια χώρα με πολύ χαμηλούς συντελεστές φορολόγησης για τους ξένους επενδυτές. Ορισμένες φορές ένας φορολογικός παράδεισος προσφέρει επίσης χρηματοοικονομικό απόρρητο. Τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα (offshore) χαρακτηρίζονται συνήθως από χαμηλούς ή καθόλου φόρους στο εισόδημα των επιχειρήσεων, ελαφρά και ευέλικτα εποπτικά καθεστάτα, ισχυρούς νόμους περί τραπεζικού απορρήτου και καμία ανάγκη για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εταιρικά ή άλλα νομικά πρόσωπα να έχουν φυσική παρουσία στο εν λόγω δικαιοδοσία. Τα νησιά Κέιμαν, οι Μπαχάμες, ο Παναμάς και οι Ολλανδικές Αντίλλες είναι παραδείγματα υπεράκτιων οικονομικών κέντρων. Ενδεικτικά, πριν περίπου 15 χρόνια στα Νησιά Κέιμαν (πληθυσμός 36.000) υπήρχαν περισσότερες από 500 ασφαλιστικές εταιρείες, 2200 αμοιβαία κεφάλαια, 60.000 επιχειρήσεις και 600 τράπεζες και εταιρείες καταπιστεύματος με περιουσιακά στοιχεία περίπου 800 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Buchanan, 2004).

Οι εταιρείες offshore είναι κατάλληλες για τη φάση ολοκλήρωσης του ξεπλύματος χρήματος. Αφού τα χρήματα μεταφερθούν σε ένα offshore κέντρο (π.χ. με δομημένες πληρωμές μέσω πολλών τραπεζικών λογαριασμών, φιλανθρωπικά ιδρύματα ή με μεταφορά εικονικών νομισμάτων χρυσού), μπορούν να επιστραφούν στον ιδιοκτήτη ήδη σε νομική μορφή. Μια γνωστή μέθοδος είναι το σχήμα επιστροφής δανείου. Τα τοποθετημένα χρήματα μεταφέρονται με τη μορφή δανείου, π.χ. από μια εταιρεία βιτρίνα ή μια υπεράκτια τράπεζα στην εγχώρια εταιρεία. Το δάνειο αποπληρώνεται με ξεπλυμένα χρήματα και εμφανίζεται επίσημα ως προέλευση των χρημάτων στον δανειολήπτη (ξέπλυμα χρήματος). Στην πραγματικότητα, συχνά στην περίπτωση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ο δανειολήπτης καθώς και ο δανειστής είναι το ίδιο φυσικό πρόσωπο που αποκρύπτει την πραγματική του ταυτότητα χρησιμοποιώντας εταιρείες βιτρίνα.

2.4. Παραποίηση λογιστικών εγγράφων

Άλλες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος, και μάλιστα μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών, περιλαμβάνουν χειρισμούς με τιμολόγια για παραδοτέα ή παραγγελμένα αγαθά και υπηρεσίες. Σε

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

περίπτωση υποτιμολόγησης, ο δικαιούχος (πωλητής) λαμβάνει ένα πολύ χαμηλό χρηματικό ποσό, πολύ χαμηλότερο από τη συνήθη τιμή αγοράς για ένα προϊόν που παραδίδεται (π.χ. υπολογιστές, αυτοκίνητα), ενώ ο αγοραστής μπορεί να μεταπωλήσει το προϊόν και έτσι να καταγράψει μεγάλα κέρδη (πλυμένα χρήματα). Ο πωλητής πληρώνει στην πραγματικότητα, π.χ. μια παράνομη παράδοση αγαθών (ναρκωτικά, όπλα) ή ενεργεί ως εταιρεία βιτρίνα που αποκρύπτει την ταυτότητα του αναδόχου (σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπλύματος βρόμικου χρήματος πωλητής και αγοραστής είναι ένα και το αυτό φυσικό πρόσωπο). Με το σχήμα υπερτιμολόγησης, οι εργολάβοι πληρώνουν υπέρογκες τιμές για αγαθά και υπηρεσίες με αποτέλεσμα εξαιρετικά υψηλά κέρδη (πλυμένα χρήματα) για τον πωλητή. Τέτοιες συναλλαγές χαρακτηρίζονται συχνά από εικονικές παραδόσεις αγαθών και υπηρεσιών που έχουν δύσκολα προσδιορίσιμες αξίες (Kinnison & Madinger, 2011).

2.5. Ξέπλυμα Χρήματος μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών

Παρά την ηλεκτρονική παρακολούθηση, τις δυνατότητες για διεξαγωγή ερευνών και αναγνώρισης, οι χρηματικές μεταφορές αποτελούν μια αποτελεσματική μέθοδο για ξέπλυμα χρήματος.

- «*Εκμετάλλευση καλών πελατών*». Αρκετές φορές, «καλοί πελάτες» τραπεζών έχουν το δικαίωμα μεταφοράς χρημάτων με πολύ πιο ελαστικούς όρους. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εν λόγω πελάτες αποτελούν μεσάζοντες για ξέπλυμα χρήματος. Οι νόμιμοι κάτοχοι λογαριασμών μπορούν περαιτέρω να εγγυηθούν την πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους αποκαλύπτοντας το PIN ή τον κωδικό πρόσβασής τους. Ως εκ τούτου, θα ήταν δύσκολο να γίνει άρση απορρήτου τραπεζικών λογαριασμών για υποψία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (υποθέτοντας ότι οι μεταφορές δεν θα περιείχαν εξαιρετικά μεγάλα χρηματικά ποσά), λόγω του γεγονότος ότι συνδυάζουν νόμιμες μεταφορές με τις παράνομες. Επίσης, λογαριασμοί email συχνά ανοίγουν με ψεύτικη ταυτότητα σε δημόσιους χώρους (π.χ. βιβλιοθήκη, πανεπιστήμιο) για να κρύψουν την πραγματική ταυτότητα (Pora, 2012).
- “*smurfing*”. Οι μεγάλες πληρωμές μοιράζονται και μεταφέρονται πάντα σε μικρότερα ποσά που βρίσκονται κάτω από το νόμιμο όριο που απαιτείται για τον έλεγχο υπόνοιας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τέτοιες πληρωμές πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά με όλα τα μέσα (τηλέφωνα, ηλεκτρονική τραπεζική, τσιπ κάρτες με λειτουργία ηλεκτρονικού

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

πορτοφολιού, συστήματα πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου) για να περιπλέξουν τον εντοπισμό δομημένων πληρωμών (Kemal, 2014).

2.6. Ξέπλυμα χρήματος μέσω ασφαλιστικών εταιρειών

Ο ασφαλιστικός κλάδος παρέχει υπηρεσίες που σχετίζονται με ασφαλιστικές καλύψεις, αποταμιεύσεις και επενδύσεις. Οι πελάτες μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα/ιδιώτες έως και μεγάλες δημόσιες εταιρείες. Ο ασφαλιστικός κλάδος λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό μέσω ανταποκριτών και αντιπροσώπων. Η ευαισθησία του ασφαλιστικού κλάδου στο ξέπλυμα χρήματος δεν είναι τόσο υψηλή όπως και για άλλους τύπους χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Για παράδειγμα, πολιτικές για ασφάλιση ιδιοκτησίας, ατυχημάτων και υγείας συνήθως δεν προϋποθέτουν μεταφορά κεφαλαίων από το ένα ασφαλιστήριο στο άλλο, ή άλλο μέσο απόκρυψης. Ωστόσο, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν είναι κάτι άγνωστο στον κλάδο (Thanasegaran & Shanmugam, 2008).

Από πολλές απόψεις, η ευπάθεια του κλάδου στο ξέπλυμα χρήματος είναι παρόμοια με εκείνη του τομέα της αγοράς ακινήτων. Σύμφωνα με την FATF, οι μεγαλύτερες απάτες με ξέπλυμα χρήματος συμβαίνουν στον κλάδο των ασφαλίσεων ζωής. Μπορούν να επενδυθούν σημαντικά ποσά, τα οποία πολλές φορές δεν ελέγχονται. Οι πρόσοδοι είναι ένας άλλος τύπος ασφαλιστηρίου συμβολαίου και αποτελεί μια επένδυση που παρέχει μια καθορισμένη σειρά πληρωμών στο μέλλον και ανταλλάσσεται με ένα προκαταβολικό χρηματικό ποσό. Τα συμβόλαια προσόδου μπορούν να επιτρέψουν σε εγκληματίες να ανταλλάσσουν παράνομα κεφάλαια για άμεση ή αναβαλλόμενη ροή εισοδήματος, η οποία συνήθως έχει τη μορφή μηνιαίων πληρωμών που ξεκινούν από μια καθορισμένη ημερομηνία. Και στις δύο περιπτώσεις που αναφέρονται, ένας αντισυμβαλλόμενος μπορεί να τοποθετήσει ένα μεγάλο χρηματικό ποσό σε ένα συμβόλαιο (Thanasegaran & Shanmugam, 2008).

2.7. Ξέπλυμα μαύρου χρήματος και οργανωμένο έγκλημα

Τα τελευταία χρόνια, η σχέση μεταξύ του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας προσελκύει όλο και περισσότερο την προσοχή. Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος είναι ένα εγκληματικό φαινόμενο που συνδέεται στενά με τις δραστηριότητες της μαφίας, η οποία έχει έτσι την ευκαιρία να μεταφέρει τα εγκληματικά προϊόντα στη νομική σφαίρα και, ως εκ τούτου, να συμμετέχει σε νομικές οικονομικές σχέσεις, να κάνουν επενδύσεις, να αποκτήσουν ακίνητα

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

και ακόμη και να συμμετέχουν στην πολιτική αρένα. Εντοπίζονται πολλές πτυχές στη σχέση μεταξύ του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της λειτουργίας του οργανωμένου εγκλήματος:

- Υπάρχει σαφής τάση ενίσχυσης της σχέσης μεταξύ της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η οποία εκφράζεται, αφενός, σε αύξηση του μεριδίου συμμετοχής και ενδιαφέροντος των οργανωμένων ομάδων στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων, και από την άλλη πλευρά, σε αύξηση του όγκου των νομιμοποιημένων εσόδων που αποκτούν οργανωμένες ομάδες.

Μέσα στο ίδιο το οργανωμένο έγκλημα, φαίνεται ότι υπάρχουν δύο φορείς ανάπτυξης:

- διαφοροποίηση οργανωμένων ομάδων σε εγκληματικούς επιχειρηματικούς τομείς και μεμονωμένων οργανωμένων ομάδων που ειδικεύονται στο ξέπλυμα χρήματος
- διαφοροποίηση των εγκληματικών επιχειρήσεων μεγάλων οργανωμένων εγκληματικών ομάδων και η μετάβαση σε έναν πλήρη κύκλο ποινικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ο τελευταίος από αυτούς τους τομείς επιτρέπει σε οργανωμένες ομάδες να ολοκληρώσουν ανεξάρτητα, και όσο πιο κρυφά γίνεται, τον πλήρη κύκλο της εγκληματικής δραστηριότητας, από τη λήψη «βρόμικου χρήματος» έως το ξέπλυμά τους. Για τέτοιες οργανωμένες ομάδες, η διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς δείχνει στην πραγματικότητα την αποτελεσματικότητα όλων των άλλων δραστηριοτήτων τους (Rusanov & Pudonochkin, 2021). Ιδιαίτερα επικίνδυνη είναι η συνεργασία δύο ή περισσότερων οργανωμένων ομάδων, εκ των οποίων η μία κερδίζει προϊόντα εγκλήματος και η άλλη ξεπλένει αυτά τα χρήματα (περίπου το 20% των υποθέσεων, σύμφωνα με την ανάλυση των ποινών και την έρευνα νομικών εμπειρογνομώνων). Μια τέτοια αλληλεπίδραση συνδέεται άμεσα με τη διακρατική συνεργασία οργανωμένων εγκληματικών ομάδων.

Σε αυτή την εκδοχή της αλληλεπίδρασης μεταξύ δύο οργανωμένων ομάδων στη διαδικασία νομιμοποίησης, υπάρχουν ορισμένα χαρακτηριστικά. Πρώτον, τα βασικά αδικήματα για το ξέπλυμα χρήματος είναι σημαντικά και διαφορετικά. Τα πιο συνηθισμένα εγκλήματα είναι τα εξής: διακίνηση ναρκωτικών, εμπορία όπλων, διάφορες μορφές απάτης και εκβιασμού. Τα οικονομικά εγκλήματα συνδέονται λιγότερο συχνά. Δεύτερον, οι στόχοι της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι διαφοροποιημένοι δηλαδή, εκτός από την ενσωμάτωση κεφαλαίων σε νόμιμες χρηματοοικονομικές ροές, επενδύσεις και παράκαμψη της φορολογικής νομοθεσίας, υπάρχει ένας

Τσελέμετα Άννα, *«Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας»*

στόχος, ο οποίος είναι η χρηματοδότηση εγκληματικής δραστηριότητας (Rusanov & Pudovochkin, 2021).

Κεφάλαιο 3. Νομιμοποίηση εσόδων και τραπεζικός τομέας

Ο τραπεζικός τομέας πάντα «αξιοποιούνται» για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Στην παρούσα ενότητα περιγράφονται μέθοδοι και μηχανισμοί νομιμοποίησης χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του τραπεζικού τομέα.

3.1. Ηλεκτρονικές μεταφορές

Ως ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων, νοείται οποιαδήποτε μεταφορά κεφαλαίων που ξεκινά από ηλεκτρονικά μέσα, όπως μεταφορές μέσω Διαδικτύου, ΑΤΜ, κινητών τηλεφώνων ή οποιονδήποτε συσκευών. Οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός μιας χώρας και ή να είναι διασυνοριακές. Τρισεκατομμύρια δολάρια μεταφέρονται σε εκατομμύρια συναλλαγές κάθε μέρα, γιατί είναι ένας από τους πιο γρήγορους τρόπους μετακίνησης χρημάτων.

Ως εκ τούτου, οι παράνομες μεταφορές κεφαλαίων μπορούν εύκολα να κρυφτούν μεταξύ των εκατομμυρίων νόμιμων μεταφορών που πραγματοποιούνται κάθε μέρα. Για παράδειγμα, οι εγκληματίες ενδέχεται να ξεκινήσουν μια μη εξουσιοδοτημένη ηλεκτρονική μεταφορά, ακόμα και από κλεμμένη πιστωτική κάρτα και τα χρήματα να καταλήξουν σε έναν λογαριασμό που έχει δημιουργηθεί ειδικά για το σκοπό αυτό. Επίσης, μέσω της κλοπής πιστωτικών καρτών, χρησιμοποιούνται τα αγορασμένα εμπορεύματα για μεταπώληση και παροχή μετρητών (Faccia, Mosteanu, Cavaliere, & Mataruna-Dos-Santos, 2020).

Οι ηλεκτρονικές μεταφορές σχετίζονται με το στάδιο της στρωματοποίησης στο ξέπλυμα χρήματος. Τα χρήματα μετακινούνται από έναν λογαριασμό σε άλλο, ή από τη μια τράπεζα στην άλλη ή από τη μια δικαιοδοσία στην άλλη με κάθε επίπεδο συναλλαγών, καθιστώντας δυσκολότερη την επιβολή του νόμου και τον εντοπισμό της προέλευσης των κεφαλαίων.

Για να αποφύγουν τον εντοπισμό των ιχνών τους σε οποιοδήποτε στάδιο, οι εγκληματίες προσπαθούν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα. Για παράδειγμα, διαφοροποιούν τα ποσά που στέλλονται και διατηρούν τις μεταφορές σε χαμηλά επίπεδα, ενώ οι μεταφορές γίνονται συνήθως από αξιόπιστα πιστωτικά ιδρύματα. Για αυτό το λόγο, οι τράπεζες έχουν πια όλο και πιο αυστηρές διαδικασίες επαλήθευσης συναλλαγής. Διαθέτουν λογισμικά παρακολούθησης συναλλαγών που είναι

σχεδιασμένα να εντοπίζουν δυνητικά ύποπτες μεταφορές. Ωστόσο, κανένα σύστημα δεν είναι αλάνθαστο (Faccia, Mosteanu, Cavaliere, & Mataruna-Dos-Santos, 2020).

Στο σημείο αυτό, παρατίθενται ορισμένες ενδείξεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με χρήση ηλεκτρονικών μεταφορών των κεφαλαίων:

- Μεταφορές κεφαλαίων που γίνονται προς ή από ένα «φορολογικό παράδεισο» ή γεωγραφική θέση υψηλού κινδύνου χωρίς προφανή επιχειρηματικό λόγο.
- Μεταφορές κεφαλαίων από επιχειρήσεις, οι οποίες είναι άσχετες με την επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Λαμβάνονται μεγάλες ροές κεφαλαίων για λογαριασμό ξένου πελάτη, με ελάχιστη ή καθόλου εξήγηση ή προφανή λόγο.
- Οι επιταγές και τα χρηματικά εντάλματα που χρησιμοποιούνται αφορούν πολλά μικρά χρηματικά ποσά. Οι περισσότερες από τις μεταφορές ή τις καταθέσεις συνδέονται με άλλο λογαριασμό σε διαφορετική γεωγραφική θέση με ύποπτο τρόπο.
- Η δραστηριότητα των κεφαλαίων είναι ανεξήγητη, επαναλαμβανόμενη ή αποκαλύπτει ασυνήθιστα μοτίβα.
- Λαμβάνονται πληρωμές ή αποδείξεις που δεν έχουν προφανή σχέση με νόμιμες συμβάσεις, αγαθά ή υπηρεσίες.
- Οι μεταφορές χρημάτων αποστέλλονται από το ίδιο άτομο προς τον εαυτό του από διαφορετικούς λογαριασμούς

3.2. Απομακρυσμένη κατάθεση επιταγών

Η απομακρυσμένη κατάθεση είναι μια υπηρεσία που προσφέρεται από τις τράπεζες και επιτρέπει στους πελάτες να σαρώσουν μια επιταγή και να διαβιβάσουν μια ψηφιακή εικόνα στην τράπεζα για κατάθεση. Αυτή η υπηρεσία προσφέρει αυξημένη ευελιξία στους πελάτες γιατί δεν χρειάζεται πλέον η μετάβαση στην τράπεζα ή σε ένα ATM για να καταθέσουν επιταγές (Del Giudice & Johns, 2009).

Πλέον είναι σύνηθες για τις τράπεζες να επιτρέπουν σε ιδιώτες να καταθέτουν φωτογραφίες επιταγών που έχουν ληφθεί με κινητά τηλέφωνα. Η απομακρυσμένη κατάθεση μειώνει το κόστος διεκπεραίωσης επιταγών για τις τράπεζες και αποτελεί μέρος μιας σταδιακής μετάβασης από τις έντυπες συναλλαγές. Επίσης, απομακρυσμένη κατάθεση επιταγών χρησιμοποιείται όλο και

περισσότερο στις τράπεζες ανταποκριτών, επειδή διευκολύνει την διαδικασία κατάθεσης και εκκαθάρισης (Kumar & Lokanan, 2023).

Από τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι οι εγκληματίες που ξεπλένουν χρήμα μπορούν εύκολα να εκμεταλλευτούν την υπηρεσία αυτή, καθώς πλέον δεν απαιτείται η μετάβαση στην τράπεζα. Η νομιμοποίηση εσόδων μπορεί εύκολα να πραγματοποιηθεί μέσω ενός λογαριασμού, στον οποίο υπάρχει πρόσβαση από διαφορετικές συσκευές.

Αν και η υπηρεσία αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ξέπλυμα χρήματος, ο πιο σημαντικός κίνδυνος σχετίζεται με την απάτη. Επειδή η απομακρυσμένη κατάθεση ελαχιστοποιεί την ανθρώπινη παρέμβαση, μειώνεται η πιθανότητα εντοπισμού απάτης, όπως με μια τροποποιημένη επιταγή και πολλαπλές καταθέσεις του ίδιου είδους. Συχνά, η απάτη που προκύπτει δεν αποτρέπεται αλλά εντοπίζεται αφού έχει ήδη συμβεί. Για την ελαχιστοποίηση των συμβάντων ξεπλύματος χρήματος μέσω απομακρυσμένων καταθέσεων, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για εντατικούς και κοινούς ελέγχους, όπως η παρακολούθηση και η πρόληψη της απάτης. Για παράδειγμα, πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα στοιχεία που υποβάλλονται μέσω από απομακρυσμένες καταθέσεις εξετάζονται εξονυχιστικά.

3.3. Ανταπόκριση Τραπεζών

Η ανταποκριτική τραπεζική είναι μια ρύθμιση κατά την οποία μια τράπεζα ενεργεί ως πράκτορας άλλης τράπεζας σε ξένη χώρα. Μια τοπική, ή ανταποκρινόμενη, τράπεζα έχει πελάτες που αναζητούν τραπεζικές υπηρεσίες σε μια ξένη χώρα, επομένως συνάπτει συμβάσεις με ξένη ανταποκρίτρια τράπεζα για την παροχή αυτών των υπηρεσιών (Gustitus, Bean, & Roach, 2001).

Με τη σύναψη σχέσεων ανταποκριτών, μια τοπική τράπεζα μπορεί να αναλάβει διεθνείς οικονομικές συναλλαγές για την ίδια και τους πελάτες της σε μέρη όπου δεν έχει φυσική παρουσία. Οι μεγάλες διεθνείς τράπεζες συχνά λειτουργούν ως ανταποκριτές για χιλιάδες άλλες τράπεζες. Η έμμεση φύση των εν λόγω τραπεζικών σχέσεων συνεπάγεται ότι η ανταποκρίτρια τράπεζα παρέχει υπηρεσίες για ιδιώτες και οντότητες για τις οποίες δεν έχει επαληθεύσει τις ταυτότητες ούτε έχει δεχθεί τα απαραίτητα έγγραφα.

Το χρηματικό ποσό που ρέει μέσω των λογαριασμών ανταποκριτών μπορεί να αποτελεί σημαντική απειλή, επειδή ο ανταποκριτής επεξεργάζεται μεγάλους όγκους συναλλαγών για τους πελάτες της

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

συνεργαζόμενης τράπεζας. Η ανταποκριτική τραπεζική είναι ευάλωτη στο οικονομικό έγκλημα, κυρίως γιατί οι ανταποκρίτριες τράπεζες δεν γνωρίζουν άμεσα τους πελάτες της συνεργαζόμενης τράπεζας ούτε έχουν προβεί σε οποιοδήποτε είδος εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, δεν είναι διαθέσιμες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τους πελάτες, οπότε δεν αναγνωρίζονται εύκολα οι ύποπτες δραστηριότητες (Gustitus, Bean, & Roach, 2001).

Πριν από τη δημιουργία λογαριασμών ανταποκριτών, μια τράπεζα πρέπει να αναγνωρίσει πλήρως τους συμβούλους και τα ανώτερα στελέχη της ανταποκρινόμενης τράπεζας για να κατανοήσει την εσωτερική της πολιτική. Η δέουσα επιμέλεια μιας τράπεζας για την ανταποκρινόμενη τράπεζα θα πρέπει να βασίζεται στο προφίλ κινδύνου και τη φύση της επιχειρηματικής σχέσης με την εν λόγω τράπεζα. Δέουσα επιμέλεια θα πρέπει να αφορά συγκεκριμένους δείκτες κινδύνου, όπως εκείνους της ανταποκρινόμενης τράπεζας, τη γεωγραφική τοποθεσία (π.χ. φορολογικοί παράδεισοι), δομές ιδιοκτησίας και διαχείρισης, βάση πελατών και προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρονται.

Στις τράπεζες χαμηλού κινδύνου ενδέχεται να προσφερθεί ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, όπως διαχείριση μετρητών, έντοκοι λογαριασμοί σε διάφορα νομίσματα, διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων, εκκαθάριση επιταγών, πληρωμή λογαριασμών και ανταλλαγή συναλλάγματος. Αντίθετα, οι ανταποκρινόμενες τράπεζες υψηλού κινδύνου μπορεί να περιορίζονται σε μη πιστωτικές υπηρεσίες διαχείρισης μετρητών. Γενικά, οι κίνδυνοι της ανταποκριτικής τραπεζικής συνοψίζονται στα εξής σημεία:

- Ο ανταποκριτής δεν διενεργεί ή δεν μπορεί να διεξάγει τυπική δέουσα επιμέλεια.
- Ο ανταποκριτής δεν έχει στοιχεία για τις συναλλαγές της συνεργαζόμενης τράπεζας, άρα περιορίζεται η παρακολούθηση συναλλαγών για τον εντοπισμό ασυνήθιστων μοτίβων συναλλαγών.
- Ο ανταποκριτής μπορεί να έχει περιορισμένες πληροφορίες για τη συνεργαζόμενη τράπεζα, άρα δε μπορεί να ασκηθεί αποτελεσματικός έλεγχος.
- Ορισμένες τράπεζες έχουν ανταποκριτές, ενώ παράλληλα δρουν ως ανταποκριτές σε τρίτες τράπεζες. Με αυτόν τον τρόπο ενδέχεται να μη φανούν ποτέ μεγάλα ποσά από ξέπλυμα χρήματος.

3.4. Λογαριασμοί πλάγιας πρόσβασης

Οι λογαριασμοί πλάγιας πρόσβασης (payable through accounts) είναι «*τραπεζικοί λογαριασμοί που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα (ανταποκριτής) και ανοίγονται στο πλαίσιο*

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

διασυννοριακής σχέσης τραπεζικής ανταπόκρισης (correspondent banking) με σκοπό την εξυπηρέτηση των πελατών πιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου στην αλλοδαπή (ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης) για την εκ μέρους τους διενέργεια χρηματοπιστωτικών συναλλαγών στην Ελλάδα» (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, 2015).

Είναι εσωτερικοί λογαριασμοί που δημιουργούνται για τη διευκόλυνση της επεξεργασίας και διακανονισμού πολλαπλών ή μεμονωμένων συναλλαγών πελατών εντός της τράπεζας, συνήθως την ίδια ημέρα. Αυτό επιτυγχάνεται με τη συγκέντρωση κεφαλαίων από πολλές τοποθεσίες σε έναν κεντρικό λογαριασμό (δηλαδή τη συγκέντρωση λογαριασμών).

Οι λογαριασμοί πλάγιας πρόσβασης χρησιμοποιούνται συχνά για τη διευκόλυνση συναλλαγών από ιδιωτικές συναλλαγές και για μεταφορά κεφαλαίων από διεθνείς θυγατρικές. Κίνδυνοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να προκύψουν σε λογαριασμούς πλάγιας πρόσβασης όταν οι πληροφορίες ταυτοποίησης πελατών, όπως όνομα, ποσό συναλλαγής και αριθμός λογαριασμού, αποκρύπτονται από την οικονομική συναλλαγή. Όταν αποκρύπτονται οι εν λόγω πληροφορίες, η διαδρομή ελέγχου χάνεται και οι λογαριασμοί γίνονται αντικείμενο ύποπτης διαχείρισης. Οι τράπεζες που χρησιμοποιούν λογαριασμούς πλάγιας πρόσβασης θα πρέπει να εφαρμόζουν επαρκείς πολιτικές και διαδικασίες ελέγχου που καλύπτουν τη λειτουργία και την τήρηση αρχείων για αυτούς τους λογαριασμούς (Kobor, 2007).

Οι τράπεζες θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα όπως τα ακόλουθα:

- Απαγόρευση άμεσης πρόσβασης πελατών σε λογαριασμούς πλάγιας πρόσβασης
- Καταγραφή συναλλαγών πελατών στις καταστάσεις λογαριασμού πλάγιας πρόσβασης
- Απαγόρευση της γνώσης των πελατών σχετικά με τους λογαριασμούς πλάγιας πρόσβασης
- Διατήρηση κατάλληλων στοιχείων συναλλαγής και αναγνώρισης πελάτη
- Αναφορά στις αρμόδιες αρχές όταν μεταφέρονται χρήματα από άτομο που είναι ανεξάρτητο από τις συναλλαγές
- Καθιέρωση έγκαιρης διαδικασίας επίλυσης ασυμφωνιών
- Εντοπισμός και παρακολούθηση επαναλαμβανόμενων ονομάτων πελατών

3.5. Ιδιωτική τραπεζική

Η ιδιωτική τραπεζική (private banking) είναι μια εξαιρετικά προσοδοφόρα και ανταγωνιστική παγκόσμια βιομηχανία. Από την οικονομική κρίση του 2008, οι παγκόσμιες ρυθμιστικές αρχές έχουν ασκήσει μεγαλύτερο έλεγχο σε ιδιωτικές τράπεζες και τις υπηρεσίες τους.

Η ιδιωτική τραπεζική παρέχει εξαιρετικά εξατομικευμένα και εμπιστευτικά προϊόντα και υπηρεσίες σε πλούσιους πελάτες με αμοιβές που συχνά βασίζονται σε «περιουσιακά στοιχεία υπό διαχείριση».

Η ιδιωτική τραπεζική λειτουργεί συχνά ημιαυτόνομα από άλλα μέρη μιας τράπεζας.

Ο ανταγωνισμός φέρνει αυξημένες πιέσεις στους διευθυντές και στελέχη για να αποκτήσουν νέους πελάτες και να αυξήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία, συνεισφέροντας σε μεγαλύτερο ποσοστό στα καθαρά έσοδα των οργανώσεών τους. Επιπλέον, η αποζημίωση που καταβάλλεται στα περισσότερα διευθυντικά στελέχη στην ιδιωτική τραπεζική βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα περιουσιακά στοιχεία υπό διαχείριση που φέρνουν στους οργανισμούς τους (Aragwal & Aragwal, 2004).

Η ιδιωτική τραπεζική εμφανίζει τα εξής χαρακτηριστικά που την καθιστούν βολική για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος:

- Υψηλή κερδοφορία
- Έντονος ανταγωνισμός
- Ισχυρό (=πλούσιο) πελατολόγιο
- Υψηλό επίπεδο εμπιστευτικότητας
- Απόλυτα εμπιστευτική σχέση μεταξύ των διαχειριστών και των πελατών τους
- Κουλτούρα μυστικότητας και διακριτικότητας

3.6. Ξέπλυμα Χρήματος μέσω Κατατημένων Ρευστών Διαθεσίμων

Πολλές φορές, για να μη χαρακτηριστεί μια συναλλαγή ως ύποπτη και να μην αναφερθεί, το διαθέσιμο χρηματικό ποσό υπόκειται κατάτμηση (structuring/smurfing). Η κατάτμηση είναι ένα από τις πιο κοινές μεθόδους ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Είναι έγκλημα σε πολλές χώρες και πρέπει να αναφέρεται από τις τράπεζες με την υποβολή αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας.

Οι εγκληματίες συχνά προσλαμβάνουν άτομα για να κάνουν μεταφορές από τράπεζα σε τράπεζα καταθέτοντας μετρητά και αγοράζοντας χρήματα, πάντα ποσά κάτω από τα κατώτατα όρια αναφοράς.

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

Η διάρθρωση μπορεί να γίνει σε πολλά περιβάλλοντα και κλάδους, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, επιχειρήσεις παροχής χρημάτων και καζίνο. Είναι μια κοινή τεχνική που περιλαμβάνει πολλά άτομα που κάνουν πολλαπλές καταθέσεις μετρητών και/ή αγορά πολλαπλών νομισματικών μέσων ή τραπεζικών γραμματίων σε ποσά κάτω από το όριο αναφοράς για αποφυγή εντοπισμού (Linn, 2010).

Οι εγκληματίες δομούν τις συναλλαγές ακολουθώντας τα εξής βήματα:

- i. Ένα άτομο, το οποίο ενεργεί για έναν ξένο «εγκληματία», ανοίγει πολλούς λογαριασμούς στη χώρα Α χρησιμοποιώντας πραγματικά και εικονικά ονόματα. Ορισμένες φορές, χρησιμοποιεί έγγραφα ταυτότητας αποθανόντων που παρέχονται από τους εγκληματίες. Τα χρήματα πρόκειται να μεταφερθούν σε μια χώρα Β.
- ii. Με κεφάλαια που παρέχονται από τους εγκληματίες, ανοίγουν λογαριασμοί με δυσδιάκριτα ποσά, συνήθως στα χαμηλά τετραψήφια. Για να αμβλύνουν τις υποψίες των τραπεζών, οι εγκληματίες μερικές φορές καταθέτουν επιπλέον κεφάλαια για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσής τους και την εμφάνιση των λογαριασμών ως νόμιμων.
- iii. Οι λογαριασμοί συνήθως συγκεντρώνουν μόνο μερικές χιλιάδες δολάρια προτού εκκαθαριστούν με επιταγές που έχουν συνταχθεί από διαμεσολαβητές. Τελικά μεταφέρονται ποσά εκατομμύριων στη χώρα Β.

3.7. «Μικρο-κατάτμηση»

Η «μικρο-κατάτμηση» είναι μια άλλη μέθοδος τοποθέτησης μεγάλων ποσών παράνομων μετρητών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Είναι ουσιαστικά η ίδια έννοια με την κατάτμηση, αν και γίνεται σε πολύ μικρότερο επίπεδο. Για παράδειγμα, ένα ποσό «X» μπορεί να χωριστεί σε δυο μέρη κατά την κατάτμηση, ενώ κατά την μικρο-κατάτμηση μπορεί να χωριστεί σε 20 καταθέσεις στις οποίες θα κατατεθούν $X/20$ του ποσού, καθιστώντας την ύποπτη δραστηριότητα εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστεί (Cocheo, 2008).

Τα σημεία κινδύνου περιλαμβάνουν:

- Χρήση θυρίδων κατάθεσης αντί δελτίων κατάθεσης
- Συχνή δραστηριότητα σε λογαριασμό αμέσως μετά το άνοιγμα του λογαριασμού με ελλιπή τεκμηρίωση

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- Συχνές επισκέψεις για καταθέσεις μετρητών που δε συνάδουν την τυπική επιχειρηματική ή προσωπική τραπεζική δραστηριότητα
- Καταθέσεις μετρητών ακολουθούμενες από αναλήψεις από ΑΤΜ, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που εμπλέκονται χώρες υψηλού κινδύνου
- Καταθέσεις μετρητών σε επαγγελματικούς λογαριασμούς από τρίτους που ουδεμία σχέση έχουν με την εταιρεία

3.8. Πιστωτικές ενώσεις

Ο οικονομικός συνεταιρισμός αναφέρει την πιστωτική ένωση ως έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό. Τα μέλη της μπορούν να δανειστούν χρήματα με χαμηλότερα επιτόκια και φτηνά επιτόκια από αυτά των τραπεζών. Ωστόσο, η πιστωτική ένωση μπορεί να λειτουργήσει υπό την «προστασία» μιας τράπεζας. Η τράπεζα είναι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που προσφέρει τραπεζικές υπηρεσίες σε πολίτες. Υπηρεσίες αναφορικά με καταθέσεις, δάνεια, τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα, θυρίδες και λοιπά

Οι πιστωτικές ενώσεις εξυπηρετούν μόνο τις οικονομικές ανάγκες των μελών τους. Ένα μέλος πρέπει να αγοράσει ένα μερίδιο αρχικού κεφαλαίου της πιστωτικής ένωσης, για να έχει πρόσβαση στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει η πιστωτική ένωση. Η συμμετοχή στην ένωση βασίζεται σε έναν κοινό δεσμό, έναν δεσμό που μοιράζονται οι συμμετέχοντες που ανήκουν σε συγκεκριμένη κοινότητα, οργάνωση (Vnukova, Hontar, & Vorotyntsev, 2018).

Οι πιστωτικές ενώσεις μπορεί να διαφέρουν σημαντικά τόσο σε μέγεθος όσο και σε πολυπλοκότητα. Κάποιες ενώσεις έχουν μερικές εκατοντάδες μέλη και άλλα έχουν εκατοντάδες χιλιάδες μέλη με περιουσιακά στοιχεία δεκάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων υπό διαχείριση. Μερικές πιστωτικές ενώσεις επικεντρώνονται στην κάλυψη μόνο μερικών εξειδικευμένων αναγκών των μελών τους, ενώ άλλες προσφέρουν μια πλήρη σειρά προϊόντων και υπηρεσιών όπως στις περισσότερες τράπεζες.

Οι περισσότερες πιστωτικές ενώσεις επικεντρώνονται κυρίως στην εξυπηρέτηση των προσωπικών τραπεζικών σχέσεων μέσα από την κοινότητά τους. Ανάλογα με το μοντέλο που ακολουθούν τα μέλη της, μπορεί να διευκολύνονται οι συναλλαγές σε επίπεδο ιδιωτών. Γενικά, οι πιστωτικές ενώσεις δεν συμμετέχουν στο εμπόριο, ούτε στη διευκόλυνση τραπεζικών σχέσεων ανταποκριτών (Vnukova, Hontar, & Vorotyntsev, 2018).

Σε πολλές χώρες, οι πιστωτικές ενώσεις λειτουργούν με κεντρικά πιστωτικά ιδρύματα για να παρέχουν υπηρεσίες. Όσον αφορά τις ρυθμιστικές απαιτήσεις και την εποπτεία, οι πιστωτικές ενώσεις λειτουργούν παρόμοια με τις τράπεζες στις περισσότερες δικαιοδοσίες. Έχουν κεφάλαιο, ρευστότητα, διαχείριση ρίσκου, τήρηση αρχείων και υποχρέωση αναφοράς. Επειδή οι πιστωτικές ενώσεις περιλαμβάνονται στον ορισμό της FATF για ένα χρηματοοικονομικό θεσμικό όργανο, οι εθνικές αρχές πρέπει να ακολουθούν τις συστάσεις της FATF και να μεταχειρίζονται τις πιστωτικές ενώσεις παρόμοια με τις τράπεζες.

3.9. Βιομηχανία Πιστωτικών Καρτών

Ο κλάδος των πιστωτικών καρτών περιλαμβάνει:

- Ενώσεις πιστωτικών καρτών, όπως American Express, MasterCard και Visa, οι οποίες επιτρέπουν στις τράπεζες μέλη να εκδίδουν τραπεζικές κάρτες
- Τράπεζες, οι οποίες προσελκύουν πιθανούς πελάτες και εκδίδουν τις πιστωτικές κάρτες
- Τράπεζες, οι οποίες διεκπεραιώνουν συναλλαγές για εμπόρους που δέχονται πιστωτικές κάρτες

Οι λογαριασμοί πιστωτικών καρτών δεν χρησιμοποιούνται συνήθως στο αρχικό στάδιο τοποθέτησης στο ξέπλυμα χρήματος, επειδή ο κλάδος γενικά περιορίζει τις πληρωμές σε μετρητά. Είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιηθούν στα στάδια της στρωματοποίησης και ενσωμάτωσης. Για παράδειγμα, ένας εγκληματίας που θέλει να ξεπλύνει χρήματα, προπληρώνει την πιστωτική του κάρτα χρησιμοποιώντας παράνομα κεφάλαια που έχουν ήδη εισαχθεί στο τραπεζικό σύστημα, δημιουργώντας πιστωτικό υπόλοιπο στο λογαριασμό του. Στη συνέχεια, ζητά επιστροφή χρημάτων, κάτι που του δίνει τη δυνατότητα να επισκιάζει περαιτέρω την προέλευση των κεφαλαίων. Τότε χρησιμοποιεί τα παράνομα χρήματα που έβαλε στον τραπεζικό του λογαριασμό και στην πιστωτική του κάρτα ως επιστροφή χρημάτων για να πληρώσει για ένα νέο προϊόν. Μέσα από αυτά τα βήματα, έχει ενσωματώσει τα δικά του παράνομα κεφάλαια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τελικά, τοποθετεί τα παράνομα κεφάλαιά του σε λογαριασμούς υπεράκτιων τραπεζών και στη συνέχεια αποκτά πρόσβαση στα κεφάλαια χρησιμοποιώντας πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες που σχετίζονται με τον offshore λογαριασμό. Εναλλακτικά, βγάζει λαθραία τα μετρητά από τη μια χώρα σε μια άλλη χώρα υψηλού κινδύνου (Hugel & Kelly, 2002).

Κεφάλαιο 4. Νομικό πλαίσιο

4.1. Εισαγωγικά στοιχεία

Μέχρι τη δεκαετία του 1980 δεν υπήρχε σαφές νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τη νομιμοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Ριζάβα, 2012). Το 1993 εκδόθηκε η πρώτη πράξη από την ΤτΕ (2181/5.3.1993) και λίγο αργότερα ο νόμος 2145/1993 σχετικά με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Το νέο νομικό πλαίσιο ήταν αποτέλεσμα της σχετικής οδηγίας 91/308 της ΕΟΚ (Τραγάκης, 1996). Με το νόμο αυτό θεσπίστηκε στην ελληνική έννομη τάξη για πρώτη φορά το ποινικό αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το οποίο εντάχθηκε στο άρθρο 394Α του ΠΚ. Ο παραπάνω νόμος κρίθηκε αναποτελεσματικός σύμφωνα με την έκθεση της FATF γιατί δεν είχε ενσωματώσει τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, οπότε και καταργήθηκε το 1995 για να εισαχθεί ο νόμος 2331/1995, ο οποίος ίσχυε για περίπου 10 χρόνια.

Ο τελευταίος νόμος καταργήθηκε το 2008, κατόπιν εισαγωγής του νόμου 3691/2008 με σκοπό την καλύτερευση του νομικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταστολή του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Αλεξιάδης, 2011). Με τον ν. 3691/2008 ο νομοθέτης προβαίνει σε αλλαγές με σκοπό να επιτύχει το στόχο του μέσω διαρθρωτικών μέτρων και μέσω της θέσπισης αυστηρότερων ποινικών μέτρων. Στην ελληνική νομοθεσία, ο νόμος αυτός διατηρήθηκε μέχρι το 2018 με κάποιες τροποποιήσεις. Έκτοτε και έως σήμερα βρίσκεται σε ισχύ ο ν. 4557/2018 με τροποποίηση του 2021, ακολουθώντας αντίστοιχες οδηγίες της ΕΕ.

4.2. Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1673/2018)

Η οδηγία ΕΕ 1673/2018 ορίζει τα ποινικά αδικήματα και τις κυρώσεις στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έτσι ώστε να διευκολυνθεί η συνεργασία των μελών της ΕΕ σε επίπεδο αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Επίσης, αποσκοπεί στην αυστηροποίηση των νομικών συστημάτων. Τα κράτη-μέλη ήταν υποχρεωμένα να ενσωματώσουν την οδηγία, γεγονός το οποίο έλαβε χώρα στην Ελλάδα το 2021.

Η οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου. Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας αναφέρεται στα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από

παράνομες δραστηριότητες και προβλέπει τα εξής στα δυο από τα 5 σημεία του (European Council, 2018):

- 1) Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η ακόλουθη συμπεριφορά, όταν διαπράττεται με πρόθεση, τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα:
 - i. η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της περιουσίας, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του
 - ii. η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα
 - iii. η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα.
- 2) Τα κράτη μέλη δύνανται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η συμπεριφορά που αναφέρεται στην παράγραφο 1 αποτελεί αξιόποινη πράξη, όταν ο δράστης υποψιαζόταν ή έπρεπε να γνώριζε ότι η περιουσία προήλθε από εγκληματική δραστηριότητα.
- 3) Τα αδικήματα επεκτείνονται σε περιουσιακά στοιχεία που προέρχεται από δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή σε τρίτη χώρα, όπου θα αποτελούσε εγκληματική δραστηριότητα, αν είχε λάβει χώρα σε εγχώριο επίπεδο.
- 4) Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα που διαπράττουν ή έχουν εμπλακεί σε αυτήν την εγκληματική δραστηριότητα υπόκεινται σε ποινή. Πρόσθετοι παράγοντες συμπεριλαμβάνουν:
 - i. η ποινική ευθύνη επεκτείνεται και σε εκείνους που νομιμοποιούν τα έσοδα από τα δικά τους εγκλήματα («αυτονομιμοποίηση εσόδων»)
 - ii. προηγούμενη ή ταυτόχρονη καταδίκη για την εγκληματική δραστηριότητα από την οποία προέρχεται το περιουσιακό στοιχείο δεν αποτελεί προϋπόθεση για καταδίκη για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
 - iii. είναι δυνατή η καταδίκη χωρίς να χρειάζεται να καταγραφούν όλα τα στοιχεία σχετικά με την εγκληματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του/της δράστη.

Ποινές και κυρώσεις

Οι ποινές που πρέπει να επιβληθούν πρέπει να είναι αποτελεσματικές και αποτρεπτικές. Η μέγιστη ποινή φυλάκισης που πρέπει να επιβάλλουν τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι τουλάχιστον 4 έτη και, όπου είναι αναγκαίο, να επιβάλλονται επιπλέον κυρώσεις ή μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που απονέμουν ευθύνες σε νομικά πρόσωπα, όπως:

- αποκλεισμό από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις
- αποκλεισμό από δημόσια χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένων των διαγωνισμών, των επιχορηγήσεων και των συμβάσεων παραχώρησης
- απαγόρευση άσκησης εμπορικών δραστηριοτήτων
- δικαστική εποπτεία
- δικαστικές διαταγές εκκαθάρισης
- κλείσιμο εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούνταν για τη διάπραξη του αδικήματος
- πάγωμα ή κατάσχεση της σχετικής περιουσίας.

4.3. Ελληνική Νομοθεσία

Ο πιο πρόσφατος νόμος σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι ο νόμος 4816/2021 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας - Τροποποίηση του ν. 4557/2018 – Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

Αξιόποινες πράξεις

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν.4557/2018 ξέπλυμα χρήματος συνιστούν οι εξής πράξεις:

- η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή για να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του
- η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας, όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση, τη διακίνηση ή τη χρήση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή βρίσκεται ή την κυριότητα επ' αυτής, ή τα σχετικά με αυτή δικαιώματα, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα,

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- η απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει, κατά τον χρόνο κτήσης, ή κατά τον χρόνο περιέλευσης της κατοχής ή της χρήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα,
- η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

Βασικά Αδικήματα

Η ελληνική νομοθεσία συνδέει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με την τέλεση ενός «βασικού» αδικήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου 4557/2018, ως βασικά αδικήματα νοούνται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- η εγκληματική οργάνωση κατά το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα
- οι τρομοκρατικές πράξεις, η τρομοκρατική οργάνωση και η αξιόποινη υποστήριξη και χρηματοδότησή τους
- η δωροληψία και η δωροδοκία πολιτικών προσώπων και δικαστικών λειτουργών
- η εμπορία επιρροής-μεσάζοντες και η δωροληψία και δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα και η δωροδοκία-δωροληψία για αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα
- ορισμένα εγκλήματα κατά των τηλεπικοινωνιών
- η ανθρωποκτονία με πρόθεση, η βαριά σωματική βλάβη, η θανατηφόρα βλάβη, η αρπαγή, η εμπορία ανθρώπων, η αρπαγή ανηλίκων και η παράνομη κατακράτηση
- η παραχάραξη νομίσματος και άλλων μέσων πληρωμής, η κυκλοφορία πλαστών νομισμάτων και άλλων μέσων πληρωμής, η καθ' υπέρβαση κατασκευή νομίσματος, η πλαστογραφία και κατάχρηση ενσήμων, οι προπαρασκευαστικές πράξεις, η πλαστογραφία.

4.4. Υποχρεώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων

Υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που προκύπτουν από το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνουν τα εξής:

- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να εξετάζουν τις ύποπτες συναλλαγές που δυνητικά συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είτε επειδή η συναλλαγή είναι ύποπτη από τη φύση της είτε επειδή η ιδιότητα των συναλλασσόμενων σχετίζεται με παρόμοιες δραστηριότητες.

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- Οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να θεσπίσουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, με σκοπό να παρεμποδίζονται οι συναλλαγές που συνδέονται με τη νομιμοποίηση χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να συνεκτιμούν το συνολικό χαρτοφυλάκιο των ύποπτων συναλλασσόμενων.
- Τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να πραγματοποιούν ελέγχους και σε θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα σε άλλες χώρες. Σε περίπτωση που η αλλοδαπή νομοθεσία το απαγορεύει, πρέπει να ενημερώνουν τον αρμόδιο Εισαγγελέα και την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την επωνυμία «Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες».
- Τα ιδρύματα πρέπει να λαμβάνουν κάθε μέτρο που απορρέει από απόφαση της αρμόδιας αρχής τους για την αποτροπή των ανωτέρω εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης συναλλαγής.
- Τα στοιχεία της ταυτότητας κάθε πελάτη, είναι υποχρεωτικό να εξακριβώνονται. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όταν συνάπτουν συμβάσεις με τους πελάτες, απαιτούν υποχρεωτικά, αποδείξεις για την ταυτότητα του πελάτη. Το συμβαλλόμενο μέρος, εάν ενεργεί για λογαριασμό τρίτων, υποχρεούται, πέρα από τη δική του ταυτότητα, να φέρει αποδείξεις για την ταυτοποίηση αυτών για τους οποίους ενεργεί. Κάθε τράπεζα ή χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, υποχρεούται να εξακριβώνει το αληθές των στοιχείων είτε το συμβαλλόμενο μέρος δεν το δηλώσει, είτε εάν υπάρχει βεβαιότητα πως ενεργεί για άλλο, είτε εάν υπάρχει αμφιβολία πως ενεργεί για το ίδιο.
- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αρνούνται την εκτέλεση συναλλαγών, όταν έχουν βάσιμες υποψίες ή είναι ενήμερα, πως οι συναλλαγές αυτές σχετίζονται με εγκληματικές δραστηριότητες για νομιμοποίηση εσόδων. Υποχρεούνται δε, να το αναφέρουν στους Αρμόδιους Φορείς, στις Δικαστικές Αρχές, Ανακριτή, Εισαγγελέα.
- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται για κάθε ύποπτη συναλλαγή, που θεωρούν αυτά, να προβαίνουν σε αναφορά με εμπιστευτικό έγγραφο στον Αρμόδιο Φορέα και να παραδίδουν κάθε σχετική πληροφορία ή αποδεικτικά στοιχεία στον Φορέα, στην Εισαγγελική Αρχή, στον Ανακριτή ή στο Δικαστήριο που θα τους ζητηθούν. Όλες οι πληροφορίες που δίνονται είναι εμπιστευτικές και όταν γνωστοποιούνται καλόπιστα δεν αποτελούν άδικη ή αντισυμβατική πράξη και δεν μπορούν να θεμελώσουν είδους ευθύνης.

Στο πλαίσιο της διευθέτησης των ανωτέρω ζητημάτων η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) έχει λάβει τις ακόλουθες αποφάσεις:

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- Απόφαση ΕΤΠΘ 281/17.03.2009 με θέμα την «πρόληψη της χρησιμοποίησης των εποπτευομένων από την Τράπεζα της Ελλάδος πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».
- Απόφαση ΕΤΠΘ 285/6/9.7.2009 με θέμα «Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008».
- Απόφαση ΕΤΠΘ 290/12/11.11.2009 με θέμα τον «Καθορισμός του πλαισίου επιβολής διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008».

Σημειώνεται ότι οι πρώτες δύο αποφάσεις (281/17.03.2009 και 285/6/9.7.2009) τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από ΕΤΠΘ 300/30/28.07.2010 και την ΠΔ/ΤΕ 2652/29.2.2012.

Τα μέτρα για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος περιλαμβάνουν:

- την εξακρίβωση και τον έλεγχο της ταυτότητας και των στοιχείων του πελάτη
- τη φύλαξη των αρχείων των πελατών
- τον έλεγχο του ονόματος του πελάτη αν συμπεριλαμβάνεται στην κατάσταση προσώπων που ενδέχεται να εμπλέκονται σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, και που αποστέλλονται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.
- την εξακρίβωση της ταυτότητας του «πραγματικού δικαιούχου», δηλαδή του φυσικού προσώπου που ελέγχει τον πελάτη ή για λογαριασμό του οποίου διενεργείται συναλλαγή ή δραστηριότητα και τη λήψη επιπλέον μέτρων για τον έλεγχο της ταυτότητάς του
- την άσκηση συνεχούς εποπτείας με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται
- την εκπαίδευση και την επιμόρφωση του προσωπικού της εταιρίας
- την αναφορά ύποπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές
- την επιλογή αρμόδιου διευθυντικού στελέχους που έχει την ευθύνη γενικής συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία

Άρθρο 11 ν. 4557/2018: Ανώνυμοι λογαριασμοί και μετοχές

Το άρθρο αυτό εμφανίζεται και σε προηγούμενη οδηγία της ΕΕ (2015/849). Απαγορεύει σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να έχουν ανώνυμους λογαριασμούς, βιβλιάρια καταθέσεων ή θυρίδες ασφαλείας. Στο ίδιο πλαίσιο, ούτε η καταγραφή μόνο με αριθμηση επιτρέπεται. Απαιτείται το πλήρες όνομα του δικαιούχου, καθώς και τα απαραίτητα στοιχεία ταυτοποίησης. Αν ο πελάτης έχει

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

φορολογική κατοικία σε χώρα που δεν έχει σύμβαση ανταλλαγής πληροφοριών με την Ελλάδα, τότε πρέπει να αποκτήσει ελληνικό ΑΦΜ. Οι τράπεζες υποχρεούνται να διασταυρώνουν τα στοιχεία των δικαιούχων και να μην επιτρέπουν ολοκλήρωση συναλλαγών αν υπάρχουν ελλιπή στοιχεία.

Άρθρα 12-19 ν. 4557/2018: Δέουσα επιμέλεια

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- i. όταν συνάπτεται επιχειρηματική σχέση
- ii. όταν πραγματοποιείται συναλλαγή άνω των 15.000€ (είτε μεμονωμένα είτε σε δόσεις) ή όταν πραγματοποιείται συναλλαγή άνω των 1.000€ σύμφωνα με τον ορισμό του στοιχείου 9 του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- iii. όταν πρόκειται για πρόσωπα που εμπορεύονται αγαθά και διενεργούν συναλλαγή σε μετρητά άνω 10.000€ και άνω
- iv. όταν αφορά εταιρείες-παρόχους τυχερών παιχνιδιών που πραγματοποιούν συναλλαγή τουλάχιστον 2000€
- v. όταν διαφαίνεται υποψία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- vi. όταν υπάρχει οποιαδήποτε υποψία για παραποιημένα στοιχεία

Τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα στις παραπάνω περιπτώσεις είναι τα εξής:

- 1) εξακρίβωση των στοιχείων του πελάτη ή του εξουσιοδοτημένου προσώπου αυτού
- 2) επικαιροποίηση στοιχείων
- 3) λήψη μέτρων σύμφωνα με τις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς
- 4) όσον αφορά στα νομικά πρόσωπα, τα εμπιστεύματα ή άλλα νομικά μορφώματα λαμβάνονται εύλογα μέτρα για να γίνει γνωστή η διάρθρωση του καθεστώτος ιδιοκτησίας και ελέγχου του πελάτη
- 5) αξιολόγηση και συλλογή πληροφοριών
- 6) άσκηση συνεχούς εποπτείας

Σημειώνεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να διατηρούν ενημερωμένα έγγραφα. Επιπλέον, στις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- i. Πρέπει να συνεκτιμάται το συνολικό χαρτοφυλάκιο του πελάτη, συμπεριλαμβανομένων των εισοδημάτων και όλων των επιχειρηματικών συναλλαγών.
- ii. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να λαμβάνουν ακόμα αυστηρότερα μέτρα στην περίπτωση των ασφαλίσεων ζωής.
- iii. Αν σε μία σειρά συναλλαγών συμμετέχουν παραπάνω από ένα πρόσωπα, πρέπει να ισχύουν όλα τα ανωτέρω, ιδίως για ασφαλιστικά συμβόλαια, αγοραπωλησίες μετοχών, συμβολαίων παραγώγων, ομολόγων ή άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και για συναλλαγές με κάρτες οποιασδήποτε φύσεως.
- iv. Τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα είναι υποχρεωμένα να αναθεωρούν και να τροποποιούν τις σχέσεις εκτός συνόρων με άλλα πιστωτικά ιδρύματα χωρών υψηλού κινδύνου όταν υπάρχει υποψία διαδικασιών νομιμοποίησης χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες.

Όσον αφορά το ρόλο της ΤτΕ και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, αυτές μπορούν να εξειδικεύουν περαιτέρω τα μέτρα μετριασμού του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων, ακολουθώντας πάντα τη γραμμή διεθνών οργανισμών. Οι λοιπές αρμόδιες αρχές μπορεί να εκδίδουν αντίστοιχου περιεχομένου αποφάσεις.

Άρθρο 22 ν. 4557/2018: Αναφορές ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή

Οι υπάλληλοι των πιστωτικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των ανώτερων στελεχών, οφείλουν να γνωστοποιούν στις Αρχές, με δική τους πρωτοβουλία, υποψίες ή αποδείξεις για διακίνηση χρηματικών ποσών που σχετίζονται με εγκληματικές δραστηριότητες. Η υποχρέωση αυτή αφορά και κάθε περίπτωση απόπειρας ύποπτης συναλλαγής. Επίσης, αν οι αρμόδιες αρχές αιτηθούν οποιοσδήποτε πληροφορίες ή στοιχεία, οι υπάλληλοι πρέπει να τις παρέχουν στις εν λόγω αρχές.

Σημαντικά ποσά έχουν δαπανηθεί, με σκοπό τη στελέχωση των διαφόρων φορέων, με προσωπικό το οποίο θα μπορεί να εντοπίζει ύποπτες συναλλαγές. Ωστόσο η εκπαίδευση των ανθρώπων είναι ανεπαρκής, με σκοπό να μην εκμηδενίζεται ο κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πέρα από την ανεπαρκή εκπαίδευση, υπάρχει δυσχέρεια και στη διαχείριση των πολλών δεδομένων που δέχονται οι τράπεζες. Τα δεδομένα αυτά μπορεί να έχουν ελλείψεις, η πρόσβαση σε αυτά να είναι περιορισμένη ή ακόμα η αποθήκευσή τους να γίνεται αποκλειστικά με φυσική μορφή. Ο συνδυασμός όλων των παραπάνω μαζί με την έλλειψη απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού, αποτελούν βασικό εμπόδιο για τους εργαζόμενους στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στην εξουδετέρωση του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος (Λιονάτου, 2022).

Παρά τα τεχνικά προβλήματα και το ελλιπώς καταρτισμένο προσωπικό, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες εσκεμμένα δεν έγινε σχολαστικός έλεγχος. Αυτό έγινε κυρίως σε συναλλαγές που είχαν να κάνουν με υψηλής αξίας πελάτες. Οι διευθύνσεις των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, έχοντας ως στόχο να αυξήσουν τα κέρδη της επιχείρησης, είναι πολύ πιθανό να παραβλέψουν σκόπιμα ύποπτες συναλλαγές. Κι αυτό γιατί η ρευστότητα και η κερδοφορία που θα έχουν από τέτοιες συναλλαγές, θα είναι πολύ μεγαλύτερη έναντι της ζημιάς που θα αντιμετωπίσουν, εάν επιλέξουν να επιβάλουν πρόστιμα και να μην εφαρμόσουν τα προβλεπόμενα για την αντιμετώπιση περιστατικών ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Το γεγονός ότι δεν αποδεικνύεται συσχέτιση ανάμεσα σε υψηλά πρόστιμα και συνακόλουθης αυξημένης επιμέλειας από μεριάς των τραπεζών, ενισχύει το επιχείρημα αυτό. Η Διεθνής Κοινοπραξία Ερευνητικών Δημοσιογράφων (ICIJ), χαρακτηριστικά αποκάλυψε πως τέσσερις μεγάλες τράπεζες – η Bank of New York Mellon, η JPMorgan Chase, η Standard Chartered Bank και η HSBC – επέλεξαν να συνεχίσουν να διενεργούν συναλλαγές με επισφαλείς πελάτες παρά την επιβολή στο παρελθόν, σημαντικών προστίμων (Λιονάτου, 2022).

Με βάση τα παραπάνω, και λαμβάνοντας υπόψη ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα προσφέρεται ως μέσο για το ξέπλυμα χρήματος, οι Διεθνείς Οργανισμοί, προωθώντας τη διακρατική συνεργασία, οδεύουν προς την αυστηροποίηση των νόμων. Σε αυτό συντείνει και η ολοένα αυξανόμενη σημασία που προσδίδουν στο θέμα αυτό οι εθνικές κυβερνήσεις και οι διεθνείς οργανισμοί, σε συνδυασμό μάλιστα με την καταπολέμηση χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Ναμίας, 2007).

4.5. Περιορισμοί του δικηγορικού απόρρητου στο ξέπλυμα χρήματος

Στο νόμο 3424/2005, οι δικηγόροι κατατάχθηκαν μεταξύ των προσώπων που είναι υποχρεωμένα να βοηθούν τις αρχές στην αντιμετώπιση υποθέσεων ξεπλύματος χρήματος. Οι υποχρεώσεις των δικηγόρων να καταγγέλλουν περιστατικά περιλαμβάνουν τις εξής συνθήκες (Συμεωνίδου-Καστανίδου, 2020):

1) Οι δικηγόροι πρέπει να καταγγέλλουν αν βοηθούν τους πελάτες τους στην πραγματοποίηση συναλλαγών για εκείνους σχετικά με αγοραπωλησία κατοικιών, διαχείριση χρηματικών ποσών ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων ή λογαριασμών τραπεζής.

2) Πρέπει να βοηθούν τις αρχές όταν ενεργούν εξ ονόματος και για λογαριασμό πελατών στα πλαίσια χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις περιλαμβάνουν: την εξακρίβωση στοιχείων των συναλλασσόμενων που κρύβονται πίσω από αυτούς, τη διαφύλαξη των στοιχείων, την άρνηση πραγματοποίησης συναλλαγών όταν υπάρχει υποψία για παράνομες δραστηριότητες και την παρουσίαση στις αρμόδιες αρχές των πληροφοριών που θα ζητηθούν. Ειδικά, η μη αναφορά παράνομων δραστηριοτήτων συνιστά πλέον ποινικό αδίκημα.

Αν και η εθνική νομοθεσία είναι αποτέλεσμα οδηγιών της ΕΕ, οι εθνικές ρυθμίσεις υπερβαίνουν κατά πολύ όσα προβλέπονται στην οδηγία. Για παράδειγμα, η οδηγία δεν αναφέρει σε κάποιο σημείο ότι η παραβίαση της υποχρέωσης καταγγελίας πρέπει να είναι ποινικό αδίκημα. Λόγω έντονων παρεμβάσεων από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην οδηγία διασφαλίζεται το δικηγορικό απόρρητο και προβλέπεται ότι οι δικηγόροι δεν υποχρεούνται να καταγγέλλουν στις αρχές πληροφορίες για τον πελάτη τους (Συμεωνίδου-Καστανίδου, 2020).

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ορισμένα σημεία του νόμου υπάρχουν ασάφειες και διφορούμενα στοιχεία. Σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία, αξίζει να τονιστούν τα εξής σημεία:

- Βάσει της διατύπωσης του νόμου, οι δικηγόροι υποχρεούνται να δίνουν στοιχεία στις αρχές κατόπιν αιτήματος. Η υποχρέωση αυτή είναι ευρύτερη από εκείνης της αυτόβουλης καταγγελίας, αν και στη σχετική οδηγία της ΕΕ το εύρος των δυο υποχρεώσεων ταυτίζεται. Αν ο πελάτης εκπροσωπείται, δεν υπάρχει η υποχρέωση καταγγελίας από το δικηγόρο, ακόμα και αν ο πελάτης εκτελεί ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, αλλά ο δικηγόρος πρέπει να δώσει τα στοιχεία που θα του ζητήσουν οι αρχές.
- Είναι γεγονός ότι και οι δυο υποχρεώσεις συνεργασίας υποβαθμίζουν σαφώς το δικηγορικό απόρρητο και μάλιστα υπεισέρχονται υποκειμενικά στοιχεία. Για παράδειγμα, αν ένας δικηγόρος προσφέρει νομικές συμβουλές σε πελάτη, υποχρεούται να αναφέρει στις αρχές τα ανάλογα στοιχεία, αν γνωρίζει με βεβαιότητα ότι ο πελάτης του ζητά συμβουλές με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων. Άρα έχουμε τα εξής υποκειμενικά στοιχεία: ο πελάτης πρέπει να ζητάει συμβουλές για να ξεπλύνει χρήματα (άμεσος δόλος 1ου βαθμού), ενώ ταυτόχρονα ο δικηγόρος πρέπει να το γνωρίζει με βεβαιότητα.
- Υπάρχει ακόμα ένα ασαφές σημείο σχετικά με την υποχρέωση συνεργασίας και την εμπλοκή του δικηγόρου στις πράξεις νομιμοποίησης. Ο δικηγόρος, ως πολίτης, έχει το δικαίωμα της μη

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

αυτό-ενοχοποίησης. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται ρητά σε διεθνές κείμενο υπέρτερης ισχύος και υπερισχύει των αντίθετων προβλέψεων.

Σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο του δικηγόρου, καθίσταται σαφές ότι το επαγγελματικό απόρρητο του δικηγόρου θεσπίστηκε για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και δεν αποτελεί προνόμιο του εν λόγω επαγγέλματος. Επιβάλλεται και στους δικηγόρους που κάνουν μόνο συμβουλευτική, αλλά φυσικά όχι προς διευκόλυνση τέλεσης εγκλημάτων, αλλά για την προαγωγή της διαδικασίας εξώδικης επίλυσης διαφωνιών (Τσιρίδης, 2007).

Η υποχρέωση καταγγελίας του πελάτη προσκρούει επίσης σε αξιώσεις του γενικότερου δικαιώματος κάθε ανθρώπου σε δίκαιη δίκη:

- Την πρόσβαση στο Δίκαιο
- Το δικαίωμα στη μη αυτό-ενοχοποίηση
- Το δικαίωμα στην αρωγή από δικηγόρο

Κεφάλαιο 5. Εντοπισμός ξεπλύματος βρόμικου χρήματος στα τραπεζικά ιδρύματα

Στα προηγούμενα κεφάλαια αναφέρθηκαν μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων. Επίσης, παρουσιάστηκε το ισχύον νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Το ερώτημα που τίθεται στο σημείο αυτό είναι το εξής: «*Πώς καθίσταται εφικτός ο εντοπισμός περιστατικών νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες;*».

Η ανάλυση και ιχνηλάτηση του εγκλήματος νομιμοποίησης μαύρου χρήματος είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει πληροφορίες που συλλέγονται από διαφορετικές πηγές, κυρίως ποσοτικού χαρακτήρα, όπως χρεώσεις ή συναλλαγές τραπεζικών λογαριασμών. Μπορεί και να περιλαμβάνονται αποδείξεις ποιοτικές όπως μαρτυρίες εμπλεκόμενων. Λόγω του τεράστιου όγκου των συναλλαγών που πραγματοποιούνται, κρίνεται απαραίτητη η χρήση κατάλληλων εργαλείων τεχνολογίας από τις τράπεζες και τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές.

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία λογισμικών εντοπισμού ξεπλύματος χρήματος (anti-money laundering softwares - AML). Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται ένα σύστημα ανίχνευσης ξεπλύματος βρόμικου χρήματος (Money Laundering Detection System – MLDS) όπως αναπτύχθηκε από τους Drezewski, Sepielak, & Filipkowski (Drezewski, Sepielak, & Filipkowski, System supporting money laundering detection, 2012). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι αστυνομικές αρχές αξιοποιούν συστήματα και αλγορίθμους με ανάλογες αρχές λειτουργίας.

5.1. Αρχή Λειτουργίας

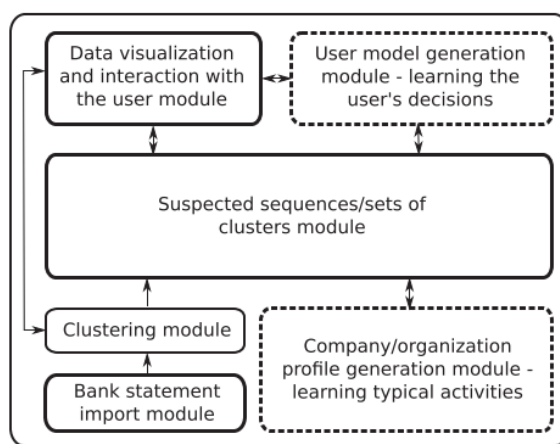
Ο κύριος σκοπός του συστήματος MLDS είναι η αυτόματη ανάλυση των χρηματοοικονομικών ροών για τον εντοπισμό διαδικασιών ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Το σύστημα πραγματοποιεί την ανάλυση ως εξής:

1. Συλλογή (Clustering): Τα συμπλέγματα (clusters) είναι σύνολα που αποτελούνται από χρηματικές μεταφορές που πληρούν καθορισμένα κριτήρια όπως: μέγεθος ροής, συγκέντρωση χρηματικών ποσών σε ένα μόνο λογαριασμό, ελάχιστο μέγεθος συναλλαγής ή λογαριασμού. Τα στοιχεία του κάθε συνόλου μπορεί να αντιμετωπίζονται ως ύποπτες πράξεις όπως περιγράφηκαν στο κεφάλαιο 4.

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

2. Εξόρυξη (mining): Για συχνά εμφανιζόμενα σύνολα και συστάδες, πραγματοποιείται εξόρυξη των δεδομένων ώστε να γίνει εντοπισμός πιθανών διαδικασιών νομιμοποίησης χρήματος, καθώς και των εμπλεκόμενων φορέων.
3. Οπτικοποίηση δεδομένων (Data visualisation): Τα συχνά επαναλαμβανόμενα μοτίβα εμφανίζονται με τρόπο φιλικό προς το χρήστη ώστε να αναλυθούν από τον αρμόδιο υπάλληλο του τραπεζικού ιδρύματος ή της αστυνομικής αρχής.

Στο παρακάτω σχήμα (Σχήμα 2) παρουσιάζεται η αρχιτεκτονική του συστήματος MLDS.

Σχήμα 2. Αρχιτεκτονική του αναλύμενου συστήματος ανίχνευσης

Ως πρώτο βήμα, ανασύρονται τα δεδομένα μεταφοράς χρημάτων στο σύστημα, όπου και αποθηκεύονται εσωτερικά. Τα εισαγόμενα δεδομένα ομαδοποιούνται βάσει αλγορίθμων, ώστε να αναγνωριστούν τυχόν επαναλαμβανόμενα μοτίβα. Τα ύποπτα μοτίβα εμφανίζονται στους χρήστες κατά την «έξοδο» σε ειδικά διαγράμματα (π.χ. χρονοδιάγραμμα αριθμού συναλλαγών με το χρόνο). Από τα εμφανιζόμενα μοτίβα δημιουργούνται προφίλ «ύποπτων» εταιριών/χρηστών και ο χειριστής μπορεί να οργανώσει την πληροφορία.

Μετά το κατασκευασμένο προφίλ «υπόπτου» χρήστη μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το χειριστή για να φιλτράρει επιπλέον τις ύποπτες αλληλουχίες με βάση και τις προηγούμενες μεταφορές. Τα δεδομένα που ομαδοποιούνται αφορούν, μεταξύ άλλων: (1) νόμιμες δραστηριότητες εταιρειών, (2) μη-τυπικές δραστηριότητες, (3) ακριβείς ημερομηνίες, (4) μεταφερόμενα ποσά και συχνότητα αυτών.

Για τα ύποπτα πρόσωπα ή εταιρείες πρέπει να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα: (1) Σε ποιες άλλες εταιρείες κατέχουν μετοχές οι μέτοχοι; (2) Σε ποιες άλλες εταιρείες τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου κατέχουν διευθυντικές θέσεις; (3) Σε ποιες άλλες εταιρείες είναι παρόντα ορισμένα πρόσωπα, για παράδειγμα, πληρεξούσιοι ή αντιπρόσωποι; (4) Έχουν και άλλες επιχειρηματικές

οντότητες την ίδια διεύθυνση έδρας; (5) Η έδρα βρίσκεται σε χώρα που έχει περιληφθεί σε μία από τις «μαύρες λίστες» φορολογικών παραδείσων; (6) Υπάρχουν εταιρείες με παρόμοια ονόματα (π.χ. το όνομα της εταιρείας διαφέρει κατά μια λέξη) ;

Η πλειοψηφία των συστημάτων ανίχνευσης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες λειτουργεί με ανάλογο τρόπο όπως το σύστημα που περιγράφηκε παραπάνω. Αυτό που διαφέρει ουσιαστικά είναι οι αλγόριθμοι που αναπτύσσονται, το οποίο όμως ξεφεύγει πολύ από το σκοπό της παρούσας εργασίας. Όσον αφορά την εξέλιξη των συστημάτων ανίχνευσης ξεπλύματος χρήματος, οι αλγόριθμοι για το ξέπλυμα χρήματος χρησιμοποιούν πια δεδομένα από τα κοινωνικά δίκτυα.

Τα κοινωνικά δίκτυα μπορούν να δώσουν πολύ σημαντικές πληροφορίες στις υποθέσεις ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Οι ανανεωμένοι αλγόριθμοι αντλούν επιπλέον δεδομένα για «ύποπτους» χρήστες ώστε να πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες συνδέσεις – π.χ. επικοινωνία «ύποπτων» προσώπων και παράλληλη πραγματοποίηση οικονομικών συναλλαγών. Η ανάλυση που βασίζεται σε πολλαπλές μεταβλητές επιτρέπει επίσης τον προσδιορισμό του ρόλου των μεμονωμένων περιστατικών («κόμβων») σε ολόκληρα τα δίκτυα (Drezewski, Sepielak, & Filipkowski, 2015).

5.2. Εφαρμογή συστημάτων ανίχνευσης – μελέτη περίπτωσης

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται η εφαρμογή ενός συστήματος MLDS στη Νορβηγία.

Ένα νορβηγικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται από το νόμο να κάνει έρευνες και να αναφέρει ύποπτες συναλλαγές στην Εθνική Αρχή για τη Διερεύνηση και τη Δίωξη Οικονομικού και Περιβαλλοντικού Εγκλήματος. Το 2016, αναφέρθηκαν 8.776 ύποπτες συναλλαγές, με το 72 % αυτών να αφορά τραπεζικές συναλλαγές. Το αν μια αναφερόμενη συναλλαγή καταλήξει ή όχι σε αστυνομική/δικαστική έρευνα, εξαρτάται από τις αρμόδιες αρχές. Καθήκον των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι αποκλειστικά να παρακολουθούν όλες τις συναλλαγές που διέρχονται από το σύστημά τους και να ταξινομούν καθεμία από αυτές ως ύποπτες ή μη (Jullum, Loland, Huseby, Anonsen, & Lorentzen, 2020).

Αν και μια συναλλαγή αναφέρεται στις αρχές, ο πελάτης δεν προειδοποιείται με κανέναν τρόπο και μπορεί να συνεχίσει τις οικονομικές του δραστηριότητες, έως ότου οι αρχές λάβουν πιθανά μέτρα. Έτσι, ο ίδιος πελάτης θα μπορούσε να αναφερθεί πολλές φορές. Αυτό είναι προβληματικό κατά τη

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

μοντελοποίηση ύποπτων λογαριασμών, καθώς ο ίδιος λογαριασμός/συμβαλλόμενο μέρος θα εμφανίζεται πολλαπλώς σε ομαδοποιημένα δεδομένα (Deng, Joseph, Sudijanto, & Wu, 2009).

Η παρακολούθηση ύποπτων συναλλαγών σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος σε μια τυπική νορβηγική τράπεζα περνά από τρία στάδια: το στάδιο συναγερμού, το στάδιο της υπόθεσης, και το στάδιο της αναφοράς. Όλες οι συναλλαγές με έναν πελάτη της τράπεζας περνούν από το αρχικό στάδιο ειδοποίησης, ένα ενσωματωμένο σύστημα που βασίζεται σε ορισμένους αλγόριθμους. Οι συναλλαγές, οι οποίες φαίνονται νόμιμες από την άποψη μιας απλουστευμένης διαδικασίας, αποκλείονται από περαιτέρω έρευνα. Οι υπόλοιπες συναλλαγές συγκεντρώνονται σε φακέλους «προορισμούς» που έχουν δημιουργηθεί γύρω από έναν κύριο ύποπτο και πιθανά συνδεδεμένα μέρη. Σε αυτό το στάδιο, πολλές διαφορετικές ειδοποιήσεις που σχετίζονται με το ίδιο μέρος μπορούν να συγχωνευθούν σε μια ενιαία υπόθεση (Jullum, Loland, Huseby, Anonsen, & Lorentzen, 2020).

Τέλος, οι περιπτώσεις αυτές διερευνώνται ενδελεχώς από έμπειρους επιθεωρητές που παίρνουν την τελική απόφαση για το αν θα αναφέρουν κάθε περίπτωση στις αρχές. Σε κάθε στάδιο, οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση πληροφορίες σχετικά με την ίδια τη συναλλαγή και το πρόσφατο ιστορικό συναλλαγών των τραπεζικών λογαριασμών που συνδέονται με τα εμπλεκόμενα μέρη. Συγκεκριμένα, η έρευνα του χειριστή στο δεύτερο και τρίτο στάδιο αξιοποιεί άλλες βασικές πληροφορίες σχετικά με τα μέρη, μη-ανιχνεύσιμες οικονομικές πληροφορίες και εμπειρία.

Για τη μοντελοποίηση των συναλλαγών και την κατηγοριοποίησή τους σε ύποπτες ή μη, εξετάζονται οι εξής τύποι επεξηγηματικών μεταβλητών:

- βασικές πληροφορίες σχετικά με τον αποστολέα και τον παραλήπτη
- περίληψη του ιστορικού συναλλαγών για τα συμβαλλόμενα μέρη
- περίληψη πληροφοριών σχετικά με την ίδια την ύποπτη συναλλαγή
- περίληψη του αποτελέσματος προηγούμενων ειδοποιήσεων και περιπτώσεων στις οποίες εμπλέκεται ο αποστολέας ή ο παραλήπτης.

Οι βασικές πληροφορίες συνοψίζονται 30 επεξηγηματικές μεταβλητές που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τις εξής πληροφορίες:

- το δείκτη τυχόν προηγούμενων πτωχεύσεων που έχουν καταχωρηθεί και το χρονικό διάστημα μεταξύ τους.
- το χρονικό διάστημα από τη δημιουργία της πρώτης και της τελευταίας σχέσης με τον πελάτη

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

- τον τύπο και τον αριθμό των πελατειακών σχέσεων που έχουν καταχωρηθεί στο συμβαλλόμενο μέρος (άτομο, εταιρεία ή και τα δύο)
- το φύλο και η δεκαετής ηλικιακή ομάδα για φυσικά πρόσωπα
- την εθνικότητα των πελατών
- το επίπεδο δραστηριότητας της εταιρείας
- αριθμός ετών από την ίδρυση της εταιρείας
- κλάδος και πεδίο δραστηριοποίησης

Στη συνέχεια, συνοψίζεται το ιστορικό συναλλαγών για τους δύο προηγούμενους μήνες τόσο για τους αποστολείς όσο και για τους παραλήπτες με ανάλογες μεταβλητές τόσο για χρεωμένες όσο και για πιστωμένες συναλλαγές. Το ιστορικό των ηλεκτρονικών συναλλαγών αναλύεται με βάση 1.716 μοναδικές επεξηγηματικές μεταβλητές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:

- Το μέγιστο και το συνολικό ποσό και ο αριθμός των συναλλαγών σε καθένα από περισσότερα από 100 διαφορετικά νομίσματα.
- Το μέγιστο και το συνολικό ποσό και ο αριθμός των συναλλαγών καθενός από σχεδόν 30 διαφορετικούς τύπους συναλλαγών, όπως κατάθεση σε μετρητά, αγορά καταστήματος, μισθός, επιτόκιο, μη αυτόματη πληρωμή με/χωρίς μήνυμα, πληρωμή συνδρομής, πληρωμή συντάξεων.

Σε επόμενο βήμα, συνοψίζονται οι πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένη συναλλαγή γύρω από 3 μοναδικές επεξηγηματικές μεταβλητές: το ποσό και το νόμισμα που μεταφέρεται και το είδος της συναλλαγής που μεταφέρεται (όπως για το ιστορικό συναλλαγών). Τέλος, το αποτέλεσμα οποιονδήποτε προηγούμενων ειδοποιήσεων και υποθέσεων συνοψίζονται σε 18 επεξηγηματικές μεταβλητές που περιλαμβάνουν την αναλογία των προηγούμενων συναλλαγών που οδήγησαν σε ειδοποίηση, καθώς και την αναφερόμενη περίπτωση.

Επομένως, αναλύονται συνολικά 1.767 επεξηγηματικές μεταβλητές. Μετά την επανακωδικοποίηση των μεταβλητών και την αφαίρεση των μεταβλητών που λαμβάνουν μόνο μία τιμή, απομένουν τελικά 1100 μεταβλητές, βάσει των οποίων χτίζεται η υπόθεση. Οι μεταβλητές που αφαιρούνται είναι μεταβλητές που λαμβάνουν μόνο μια τιμή στα δεδομένα, επομένως μπορεί να θεωρηθούν πηγή σφαλμάτων (Jullum, Loland, Huseby, Anonsen, & Lorentzen, 2020).

Κεφάλαιο 6. Μελέτες περιπτώσεων

6.1. Το σκάνδαλο της Danske Bank

Το 2017, αποκαλύφθηκε ότι η Danske Bank, η μεγαλύτερη τράπεζα στη Δανία, συμμετείχε σε ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Μεταξύ του 2007 και 2015 πραγματοποιήθηκαν μέσω του εσθονικού υποκαταστήματος της Danske Bank 9,5 εκατομμύρια ύποπτες πληρωμές από τη Ρωσία και άλλα πρώην Σοβιετικά κράτη, που ανέρχονται συνολικά σε 200 δισεκατομμύρια. Το εν λόγω σκάνδαλο συγκλόνισε τον χρηματοπιστωτικό τομέα και μείωσε σημαντικά την αξιοπιστία των χρηματοπιστωτικών αγορών της Δανίας, ενώ φυσικά επηρέασε αρνητικά τη φήμη της Danske Bank ως σταθερή και αποτελεσματική τράπεζα .

Το Νοέμβριο του 2006, η Danske Bank επεκτάθηκε στη Φινλανδία μέσω της εξαγοράς της Sampu Bank, της τρίτης μεγαλύτερης τράπεζας στη Φινλανδία. Αυτή η εξαγορά περιελάμβανε επίσης θυγατρική της Sampu Bank στην Εσθονία, στην οποία άνηκαν πελάτες από χώρες της ΕΣΣΔ. Από το 2011 έως το 2013, σημειώθηκε σημαντική αύξηση το ποσοστό των κερδών του εσθονικού υποκαταστήματος που προέρχονταν από ξένα χρήματα. Μέχρι το τέλος του 2013, το 44% των συνολικών καταθέσεων προέρχονταν από μη-Εσθονούς πελάτες (Lund, Niemec, & Birch, 2018).

Το 2007, μήνες μετά την απόκτηση της Sampu Bank, η Danske Bank έλαβε προειδοποίηση από τη Ρωσική Κεντρική Τράπεζα ότι το υποκατάστημά της στην Εσθονία χρησιμοποιήθηκε για φοροδιαφυγή και ξέπλυμα μαύρου χρήματος δισεκατομμυρίων ρουβλιών κάθε μήνα. Επιπλέον, η Εσθονική Χρηματοοικονομική Εποπτική Αρχή (FSA) εξέδωσε έκθεση κρίσιμης επιθεώρησης, η οποία ανέδειξε πιθανή «τελωνειακή διαφυγή πληρωμών» και «εγκληματική δραστηριότητα με τη μορφή ξεπλύματος χρήματος».

Μεταξύ 2011 και 2014, δημιουργήθηκαν 21 εταιρείες βιτρίνα στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νέα Ζηλανδία και την Κύπρο για ξέπλυμα 20,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ από 19 ρωσικές τράπεζες. Αυτά τα κεφάλαια τελικά κατέληξαν σε 5.140 εταιρείες σε 96 χώρες. Αρκετοί λογαριασμοί στη Danske Bank είχαν μάλιστα χρησιμοποιηθεί από ανώτερους πολιτικούς της Ρωσίας για ξέπλυμα σημαντικών ποσών ύποπτων χρημάτων.

Το σκάνδαλο της Danske Bank με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος είχε «συγκλονίσει» τον παγκόσμιο τραπεζικό τομέα, το ευρύ κοινό, καθώς και το πολιτικό κατεστημένο της Δανίας. Ως αποτέλεσμα, η

φήμη της τράπεζας έχει αμαυρωθεί σοβαρά και αυτό οδήγησε σε πτώση μετοχών περίπου 50% το 2018, μειώνοντας την αξία αγοράς πάνω από 18 δισεκατομμύρια δολάρια. Θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα για ξέπλυμα χρήματος στην ιστορία, μέσα από το οποίο κατέστη σαφή η σημασία της εφαρμογής αυστηρής πολιτικής εσωτερικού ελέγχου (Teen & Tan, 2019).

6.2. Internationale Nederlanden Groep (ING) Bank

Η ING Bank (IB), η μεγαλύτερη ολλανδική τράπεζα που εποπτεύεται άμεσα από την ΕΚΤ τιμωρήθηκε με πρόστιμο ύψους 675 εκατομμύρια ευρώ για την έλλειψη επιμέλειας στην πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των οικονομικών εγκλημάτων μεταξύ 2010 και 2016.

Οι αρμόδιες αρχές ισχυρίστηκαν ότι κατά την υπό εξέταση περίοδο, το υποκατάστημα της IB στην Ολλανδία (ING NL) απέτυχε να εφαρμόσει τον ολλανδικό νόμο AML/CTF και δεν ανέφερε καμία από τις πολλαπλές ύποπτες συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν (Treanor, 2018). Η Κεντρική Τράπεζα είχε προειδοποιήσει σε πολλές περιπτώσεις την ολλανδική τράπεζα για αυτές τις ύποπτες συναλλαγές και είχε απαιτήσει να επιλύσει τις αδυναμίες της στον εντοπισμό ξεπλύματος χρήματος. Η εσωτερική έρευνα της ίδιας της τράπεζας είχε επίσης αποκαλύψει διάφορες αποτυχίες εφαρμογής του ολλανδικού νόμου και των ευρωπαϊκών οδηγιών, συμπεριλαμβανομένων των ελλειπόντων ή ελλιπών αρχείων σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια πελατών.

Οι ολλανδικές αρχές ξεκίνησαν έρευνα για ορισμένες ύποπτες εταιρείες που διατηρούσαν λογαριασμούς στην τράπεζα. Οι αρχές ανέφεραν αρχικά τέσσερις περιπτώσεις κατάχρησης λογαριασμών (Treanor, 2018) (Parket, 2018). Ένα παράδειγμα αφορούσε το ξέπλυμα 150 εκατομμυρίων ευρώ από έναν έμπορο γυναικείων εσωρούχων που είχε όμως ελάχιστη σχέση με το εμπόριο εσωρούχων. Επιπλέον, τα φυσικά πρόσωπα που κατείχαν τον εν λόγω λογαριασμό είχαν θεωρηθεί ύποπτοι για ξέπλυμα χρήματος στο παρελθόν. Η ολλανδική εισαγγελική υπηρεσία αποκάλυψε αρκετές ατέλειες και παραβλέψεις στο σύστημα, όπως ελλιπείς ελέγχους στην ταυτότητα των πελατών (Jaeger, 2018).

Το αρμόδιο τμήμα της τράπεζας ήταν επίσης υποστελεχωμένο και ανεπαρκώς εκπαιδευμένο με αποτέλεσμα την περιορισμένη σηματοδότηση πιθανών περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ωστόσο, δεν υπήρχαν υπάλληλοι που να εμπλέκονται ποινικά σε αυτές

τις συναλλαγές και δεν βρέθηκε κάποιος υπάλληλος ή να διαπιστώθηκε ότι έχουν λάβει προσωπικά οφέλη.

Κατόπιν της επιβολής πρόστιμου, η τράπεζα πήρε μια σειρά από μέτρα για να αντιμετωπίσει το ζήτημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στο εξωτερικό μέτωπο, η τράπεζα συνεργάζεται με το κέντρο Financial Expertise Centre, την Ολλανδική Κεντρική Τράπεζα και την Ολλανδική Ένωση Τραπεζών προς εναρμόνιση πρωτοβουλιών και γνώσεων για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος.

6.3. Deutsche Bank

Το 2017, επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 585 εκατομμυρίων στην Deutsche Bank (DB) από την αρμόδια ευρωπαϊκή αρχή. Ο διακανονισμός περιλάμβανε μια δέσμευση για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου νομιμοποίησης χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ και οι ρυθμιστικές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν αναλάβει νομική δράση κατά της τράπεζας εξαιτίας του ρόλου της σε μια διαδικασία ξέπλυματος βρόμικου χρήματος 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Harding, *The global laundromat: How did it work and who benefited?*, 2017).

Εικάζεται ότι ενεπλάκησαν υψηλά ιστάμενοι Ρώσοι πολιτικοί και στο χρονικό διάστημα 2010 έως 2014 «ξέπλυνθηκαν» 80 δισεκατομμύρια δολάρια στο δυτικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η DB χρησιμοποιήθηκε για ξέπλυμα χρήματος μέσω του αντίστοιχου τραπεζικού δικτύου της, επιτρέποντας τη διοχέτευση χρημάτων από ρωσικές πληρωμές προς την Ασία, την ΕΕ και τις ΗΠΑ. Το θέμα δημοσιοποιήθηκε στα ΜΜΕ, ενώ αργότερα εσωτερικές έρευνες έδειξαν στο ξέπλυμα χρήματος εμπλέκονται 1244 οντότητες (εταιρείες και φυσικά πρόσωπα υψηλού κινδύνου). Πραγματοποιήθηκαν 700.000 συναλλαγές που αφορούν ποσά τουλάχιστον 47 εκατομμύρια δολάρια στις ΗΠΑ, 62 εκατομμύρια στερλίνες στο Ηνωμένο Βασίλειο και 55 εκατομμύρια δολάρια στη Γερμανία (Harding, 2019)

Στην τράπεζα DB επιβλήθηκαν μεγάλα πρόστιμα, λαμβάνοντας υπόψη και προηγούμενες επιδρομές της αστυνομίας στα κεντρικά της γραφεία στη Φρανκφούρτη λόγω αποκαλύψεων από τα Panama Papers. Στην τράπεζα έχει επίσης εκδοθεί κλήτευση από το Κογκρέσο των ΗΠΑ για υποβολή εγγράφων σχετικά με τον δανεισμό της στον πρόεδρο των ΗΠΑ. Η DB, ωστόσο, δεν είναι ξένη στα

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

σκάνδαλα και τους διακανονισμούς με μια ρυθμιστική αρχή. Μεταξύ 2015-2017, η τράπεζα κατέβαλε περίπου 11,2 δισ. δολάρια σε ρυθμιστικές και δικαστικές αρχές στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ για διάφορες παραβιάσεις των τραπεζικών κανόνων που διαπιστώθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 μέχρι πρόσφατα (Valladares, 2019). Η ρυθμιστική αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου επέβαλε στην τράπεζα πρόστιμο 163 εκατομμυρίων λιρών για την πραγματοποίηση απάτης 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων που διεξήχθη εκτός υποκατάστημάτος της στη Μόσχα.

Αν και η τράπεζα έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι λαμβάνει μέτρα για τη συμμόρφωση με τους νόμους περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα πρόσφατα γεγονότα κατέρριψαν αυτόν τον ισχυρισμό. Από τις αρχές του 2000, οι κυβερνητικές αρχές έχουν καταλήξει σε τουλάχιστον πέντε φορές που η DB είτε απέτυχε να ελέγξει τις ροές χρημάτων που χειριζόταν είτε βοήθησε να ενεργοποιηθούν πρωτοβουλίες για την φοροδιαφυγή της AML (Schoenberg, Hamilton, & Basak, 2019).

6.4. Ξέπλυμα χρήματος μέσω τραπεζικών συναλλαγών στο Ντουμπάι

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο Ντουμπάι έχουν αποδειχθεί κατάλληλα και για τα τρία στάδια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Δεν αξιοποιείται μόνο για καταθέσεις χρηματικών ποσών, αλλά προσφέρει και το κατάλληλο έδαφος για την ίδρυση εταιρειών-βιτρίνα. Οι περιοχές ελεύθερου εμπορίου της πόλης διευκολύνουν την απόκρυψη των χρηματικών και προσωπικών στοιχείων (Teichmann & Falker, 2020).

Παρά την θέσπιση αυστηρών νόμων κατά του ξεπλύματος από την κυβέρνηση, δεν φαίνεται να εφαρμόζουν όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτά τα μέτρα. Μετά την τοποθέτηση των κεφαλαίων, οι “launders” μπορούν να τα αποσύρουν εκ νέου και να τα μεταβιβάσουν ή να τα καταθέσουν σε άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Έτσι, αποκρύπτονται ποσά μεταξύ διάφορων τραπεζών. Στη συνέχεια, τα κεφάλαια επενδύονται στην πλειοψηφία τους σε μετοχές. Στο Ντουμπάι πραγματοποιείται μεγάλος αριθμός συναλλαγών και το ξέπλυμα χρήματος πολλές φορές δεν εγείρει υποψίες για μεταφορά μεγάλων ποσών μετρητών. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος του Ντουμπάι λειτουργεί σε ένα περιβάλλον πλούτου και γενικότερης υπερβολής (Teichmann & Falker, 2020).

Τα υπεράκτια κέντρα, όπως το Ντουμπάι, είναι συγκριτικά ανεκτικά στις οικονομικές συναλλαγές. Ακόμη και αν τα μέτρα κατά του ξεπλύματος χρήματος έχουν αυξηθεί σημαντικά στο Ντουμπάι, η πόλη διατηρεί τη φήμη της ως δημοφιλής φορολογικός παράδεισος. Ως εκ τούτου, δεν προκαλεί

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

έκπληξη το γεγονός ότι οι τράπεζες δέχονται πελάτες που ισχυρίζονται ότι επιλέγουν το Ντουμπάι για την αποφυγή εσωτερικού ελέγχου στη χώρα καταγωγής τους. Ενώ δεν μπορούν να δείξουν ότι τα κεφάλαια προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες (π.χ. διακίνηση ναρκωτικών), οι εγκληματίες-launderers έχουν το δικαίωμα να διεκδικήσουν φορολογική ουδετερότητα (Teichmann & Falker, 2020).

Επίσης, το Ντουμπάι είναι ένα διεθνώς αναγνωρισμένο οικονομικό κέντρο με τεράστιο αριθμό νόμιμων και διαφανών επιχειρήσεων. Η μεταφορά χρημάτων από το Ντουμπάι είναι μέρος της καθημερινής επιχειρηματικής δραστηριότητας πολλών νόμιμων ιδρυμάτων. Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος στο Ντουμπάι γίνεται σε ένα περιβάλλον που δεν εγείρονται υποψίες με την ανοχή των τραπεζών, οι οποίες δε συνεργάζονται με τις αρχές για τη γνωστοποίηση ύποπτων συναλλαγών.

Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι διακριτικά και ταυτόχρονα δεν συνεργάζονται με τις αρχές, προσφέρουν ένα σαφές πλεονέκτημα στο ξέπλυμα χρήματος, καθώς ελαχιστοποιούνται και οι πιθανότητες να λάβουν τα σκάνδαλα διεθνείς διαστάσεις. Επίσης, για το άνοιγμα λογαριασμού στο Ντουμπάι, συνήθως χρειάζεται μόνο μια συστατική επιστολή από την τράπεζα στη χώρα καταγωγής των πελατών, κάτι το οποίο είναι πολύ εύκολο να ληφθεί. Όσο πιο «αξιόπιστη» είναι η χώρα προέλευσης, τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν να μη γίνει ποτέ γνωστό το ξέπλυμα (Teichmann & Falker, 2020).

Πολλές φορές εμπλέκονται άτομα που έχουν ήδη λογαριασμούς σε τράπεζες στο Ντουμπάι, προσφέροντας το διαβατήριό τους ως διευκόλυνση για το ξέπλυμα χρήματος. Τα άτομα που έχουν ήδη πρόσβαση σε τραπεζικές δομές στο Ντουμπάι μπορούν να κερδίσουν πάρα πολλά χρήματα. Η ευκολία με την οποία μπορούν να εγκατασταθούν εταιρείες στις ζώνες ελεύθερων συναλλαγών του Ντουμπάι διευκολύνει την απόκρυψη των δικαιούχων της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Κατά τη διάρκεια μιας έρευνας, το 40,3% των υπαλλήλων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο Ντουμπάι ισχυρίστηκαν ότι είχαν βρεθεί αντιμέτωπα με υποθέσεις ξεπλύματος βρόμικου χρήματος που σχετίζονται με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε offshore εταιρείες. Ωστόσο, μόνο το 37,3% των υπαλλήλων πιστεύουν ότι οι βιομηχανίες που πραγματοποιούν τραπεζικά εμβάσματα στο εξωτερικό κινδυνεύουν με αποκάλυψη των εγκληματικών ενεργειών. Έτσι, τα τραπεζικά εμβάσματα από ξένες δικαιοδοσίες φαίνεται να θεωρούνται πιο «ασφαλή» στο ξέπλυμα χρήματος από ό,τι, για παράδειγμα, πληρωμές σε μετρητά.

Τσελμέτα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

Τέλος, αξίζει να τονιστεί ότι το Ντουμπαί έχει αρχίσει να καταπολεμά το ξέπλυμα χρήματος και έχουν γνωστοποιηθεί περιπτώσεις για την αυστηρή δίωξη τέτοιων υποθέσεων. Το 2015, η αστυνομία ενίσχυσε τις προσπάθειές της κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το 2018, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έλαβαν περαιτέρω προφυλάξεις ψηφίζοντας νόμο με στόχο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ο νέος νόμος είναι σύμφωνος με τις απαιτήσεις της FATF και τις διεθνείς συστάσεις.

Ωστόσο, οι προσπάθειές τους φαίνεται να είναι αναποτελεσματικές, η Transparency International έκρινε ότι το Ντουμπαί είναι ένας «παράδεισος για το ξέπλυμα χρήματος». Επιπλέον, η μητρόπολη φαίνεται να είναι ιδιαίτερα φιλική στο ξέπλυμα από γειτονικές αραβικές χώρες (Teichmann & Falker, 2020).

Συμπεράσματα

Ο έλεγχος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του τραπεζικού συστήματος είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, ειδικά τα τελευταία χρόνια με την επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Η καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος είναι μια συνεχής αποστολή. Μολονότι έχουν επιτευχθεί πολλά για τη βελτίωση του ισχύοντος νομικού πλαισίου, ιδιαίτερα μέσω των τελευταίων οδηγιών της ΕΕ, κρίνεται απαραίτητη η συνεχής προσπάθεια βελτίωσης για την εξάλειψη των τρωτών σημείων. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν και αφορούν κυρίως τη διακρατική συνεργασία. Τα πρόσφατα σκάνδαλα που αποκαλύφθηκαν μπορούν να αξιοποιηθούν ως μια καλή βάση για περαιτέρω συζητήσεις με στόχο τη βελτίωση του νομικού πλαισίου και της εποπτείας, και την εντατικοποίηση της διασυνοριακής συνεργασίας.

Για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν και είναι αναγκαίο να βρίσκονται σε συνεχή ενημέρωση για τις τεχνικές και τις μεθόδους που έχουν αναπτύξει οι εγκληματικές οργανώσεις. Για να αποφευχθούν αστοχίες κατά την εξέταση και την παρακολούθηση των συναλλαγών αλλά και να ανιχνευθούν ακόμη και εκείνες που δεν είναι αυτονόητα ύποπτες, χρειάζονται να χρησιμοποιηθούν συστήματα επικαιροποιημένα και νέας τεχνολογίας λογισμικά προγράμματα. Επιπλέον, κάθε εργαζόμενος, που έρχεται σε επαφή με πελάτες και παρακολουθεί τις συναλλαγές, πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί τον τρόπο λειτουργίας των προγραμμάτων της κανονιστικής συμμόρφωσης. Χρειάζεται από τη μεριά των τραπεζικών ιδρυμάτων να προσφέρεται συνεχή κατάρτιση στους εργαζομένους τους, ώστε να βρίσκονται σε θέση να αναγνωρίζουν άμεσα τις ύποπτες συναλλαγές αλλά και να χειρίζονται τα αναβαθμισμένα προγράμματα με ευκολία.

Από την άλλη, κρίνεται αναγκαίο για την καταπολέμηση του φαινομένου οι διοικητικές αρχές να προβαίνουν σε τακτικούς ελέγχους αλλά και σε αυστηρότερα μέτρα. Αν διαπιστωθεί αδυναμία συμμόρφωσης στους νόμους ή μη συμμόρφωση να επιβάλλονται αυστηρές ποινικές κυρώσεις εις βάρος των διοικούντων και των στελεχών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Εάν συνέβαιναν τα παραπάνω, πιθανόν οι παραβάσεις της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες να ήταν συγκριτικά πολύ λιγότερες.

Βιβλιογραφία

- Alstadsaeter, A., Johannesen, N., & Zucman, G. (2018). *Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality*. *Journal of Public Economics*, 162, σσ. 89-100.
- Aragwal, J., & Aragwal, A. (2004). *International Money Laundering in the Banking Sector*. Asia Pacific Banker's Congress 2004. Manilla.
- Belle, R. E. (2003). *Abolishing the concept of 'predicate offence'*. *Journal of Money Laundering Control*, 6(2), σσ. 137-140.
- Buchanan, B. (2004). *Money laundering—a global obstacle*. *Research in International Business and Finance*, 18(1), σσ. 115-127.
- Cocheo, S. (2008). *Microstructuring: Dark side of today's retail banking*. *ABA Banking Journal*, 100(1), σσ. 46-48.
- Del Giudice, E., & Johns, N. (2009). *Risk management for remote deposit capture: eliminating the need for in-person or by-mail deposits creates both efficiencies and risks*. *Bank Accounting & Finance*, 22(3), σσ. 39-45.
- Deng, X., Joseph, V., Sudijianto, A., & Wu, C. (2009). *Active learning through sequential design, with applications to detection of money laundering*. *Journal of the American Statistical Association*, 104(487), σσ. 969-981.
- Drezewski, R., Sepielak, J., & Filipkowski, W. (2012). *System supporting money laundering detection*. *Digital Investigation*, 9, σσ. 8–21.
- Drezewski, R., Sepielak, J., & Filipkowski, W. (2015). *The application of social network analysis algorithms in a system supporting money laundering detection*. *Information Sciences*, 295, σσ. 18-32.
- European Council. (2018, 10 23). *DIRECTIVE (EU) 2018/1673 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL*. Official Journal of the European Union of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law, σσ. 22-30.
- EUROPOL. (2022, 12 2). *Money Laundering Ανάκτηση από Europol-Crime Areas*: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/economic-crime/money-laundering>
- Faccia, A., Mosteanu, N., Cavaliere, L., & Mataruna-Dos-Santos, L. (2020). *Electronic Money Laundering, The Dark Side of Fintech: An Overview of the Most Recent Cases*. ICIME 2020: Proceedings (σσ. 29-34). Amsterdam: 12th International Conference on Information Management and Engineering.

Gustitus, L., Bean, E., & Roach, R. (2001). *Correspondent Banking: A Gateway for Money Laundering*. *Economic Perspectives*, 6(2), σσ. 26-29.

Harding, L. (2017, 3 20). *The global laundromat: How did it work and who benefited?* The Guardian. Ανάκτηση 25 11, 2022, από www.theguardian.com/world/2017/mar/20/the-global-laundramathow-did-it-work

Harding, L. (2019, 4 17). *Deutsche bank faces action over \$20bn Russian money-laundering scheme: Exclusive: in confidential internal report seen by guardian, bank says scandal has hurt global Brand*. The Guardian.

Hugel, P., & Kelly, J. (2002). *Internet gambling, credit cards and money laundering*. *Journal of Money Laundering Control*, 6(1), σσ. 57-65.

Jaeger, J. (2018). *ING reaches \$900M settlement with Dutch authorities*. *Compliance Week*. Ανάκτηση 1 12, 2022, από www.complianceweek.com/ing-reaches-900m-sttlement-with.../2156.article

Jullum, M., Loland, A., Huseby, R., Anonsen, G., & Lorentzen, J. (2020). *Detecting money laundering transactions with machine learning*. *Journal of Money Laundering Control*, 23(1), σσ. 173-186.

Kemal, M. (2014). *Anti-money laundering regulations and its effectiveness*. *Journal of Money Laundering Control*, 17(4), σσ. 416-427.

Kemsley, D., Kemsley, S., & Morgan, F. (2022). *Tax evasion and money laundering: a complete framework*. *Journal of Financial Crime*, 29(2), σσ. 589-602.

Kinnison, N., & Madinger, J. (2011). *Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators*. London: Routledge.

Kobor, E. (2007). *Money Laundering Trends*. *US Attorney's Bulletin*, σσ. 14-21.

Kumar, D., & Lokanan, M. (2023). *Money laundering influence on financial institutions and ways to retaliate*. *Journal of Money Laundering Control*, 26(1), σσ. 133-147.

Linn, C. (2010). *Redefining the Bank Secrecy Act: Currency Reporting and the Crime of Structuring*. *Santa Clara Law Review*, σ. 220.

Lund, T., Niemec, I., & Birch, J. (2018, 11 19). *Timeline: How Danske Bank's Estonian money laundering scandal unfolded*. REUTERS.

Parquet, F. (2018). *ING pays 775 million due to serious shortcomings in money laundering prevention*. Ανάκτηση 1 12, 2022, από www.om.nl/@103952/ing-pays-775-million/

Popa, C. (2012). *MONEY LAUNDERING USING THE INTERNET AND ELECTRONIC PAYMENTS*. *METALURGIA INTERNATIONAL*, 17(8), σσ. 219-222.

Τσελμέτα Άννα, «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας»

Rusanov, G., & Pudovochkin, Y. (2021). *Money laundering in the modern crime system*. Journal of Money Laundering Control, 24(4), σσ. 860-868.

Schoenberg, T., Hamilton, J., & Basak, S. (2019, 4 3). *Deutsche bank US unit kept Danske's Shady billions*. Bloomberg. Ανάκτηση 26 11, 2022, από www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-03/deutsche-bank-s-u-s-unit-kept-danske

Teen, M. Y., & Tan, R. (2019). *CORPORATE GOVERNANCE CASE STUDIES*. Melbourne: CPA Australia.

Teichmann, F., & Falker, M. (2020). *Money laundering through banks in Dubai*. Journal of Financial Regulation and Compliance, 20(3), σσ. 337-352. doi:10.1108/JFRC-07-2019-0087

Thanasegaran, H., & Shanmugam, B. (2008). *Exploitation of the insurance industry for money laundering: the Malaysian perspective*. Journal of Money Laundering Control, 11(2), σσ. 135-145.

Treanor, M. (2018, 9 6). *Recent Nordic scandals involving ING bank and Danske bank underscore the European union's vulnerabilities to money laundering*. Ballard Spahr LLP. Ανάκτηση 1 12, 2022, από www.moneylaunderingnews.com/2018/09-recent-nordic-scandals-involving-ing

United Nations Office on Drugs and Crime. (2019, 5 12). *United Nations - Office on Drugs and Crime*. Ανάκτηση από Money Laund

Valladares, M. R. (2019, 4 7). *Deutsche bank needs serious laundering*. Forbes. Ανάκτηση 22 11, 2022, από www.forbes.com/sites/mayrarodriguezvalladares/2019/04/07/deutsche-namk-needs

Vnukova, N., Hontar, D., & Vorotyntsev, M. (2018). *Money laundering risk management tools based on determining the level of co-ordination of financial companies and credit unions*. Development Management, 4(4), σσ. 40-51.

Αλεξιάδης, Σ. (2011). *Εγκληματολογία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. (2015). *Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς-Hellenic Capital Market Commission*. Ανάκτηση 4 12, 2022, από [http://www.hcmc.gr/el/skopos-antikeimeno-basika-adikemata-orismoiprosoipa#:~:text=%C2%AB%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%CF%80%CE%BB%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%](http://www.hcmc.gr/el/skopos-antikeimeno-basika-adikemata-orismoiprosoipa#:~:text=%C2%AB%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%CF%80%CE%BB%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%C)

Κάτσιο, Σ. Α. (1998). *ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ*. Αθήνα: ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.

Λιονάτου, Α. (2022). *Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και προγράμματα κανονιστικής συμμόρφωσης: Σχέση αποκλεισμού ή σιωπηρής συμπόρευσης*; Ανάκτηση 10 1, 2023, από Crime Times <https://www.crimetimes.gr/nomimopoisi-esodwn-epo-egklimatike/>

Ναμίας, Ο. (2007). *Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος*. Στο Έ. Ε. Ποινολόγων, Ξέπλυμα Βρόμικου Χρήματος: "Καθαρή" ή Ελεύθερη Κοινωνία; (σσ. 379-400). Αθήνα: ANT.N.ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

Τσελέμετα Άννα, «*Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τραπεζικός τομέας*»

Ριζάβα, Φ. (2012). *ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ, ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε. (2020, 1). *Δικηγορικό απόρρητο και νομιμοποίηση παράνομων εσόδων*. Ποινικά Χρονικά, 2006, σσ. 289-296.

Τραγάκης, Γ. (1996). *Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρόμικου χρήματος - money laundering*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Τσιρίδης, Π. (2007). *Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και το λειτούργημα του συνήγορου*. Στο Έ. Ε. Ποινολόγων, *Ξέπλυμα Βρόμικου Χρήματος: "Καθαρή" ή Ελεύθερη Κοινωνία;* (σσ. 317-355). Αθήνα: ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.